

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 22 MAART 1922

No. 325

INHOUD

	Blz.
MEDEZEGGENSCHAP door <i>Ir. C. F. Stork</i>	255
Het Regeeringsvoorstel inzake Exportcredieten door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	258
Het Wetsontwerp tot uitbreiding van het recht van Remissie door <i>Mr. W. C. Mees R. Azn.</i>	259
Nog eens: Handelspolitiek en Verbruikersbelang door <i>Mr. C. P. M. Romme</i> (met naschrift door <i>Jhr. Mr. H. Smissaert</i>).....	262
Londensche Correspondentie.....	265
De Rijksmiddelen.....	266
AANTEKENING:	
Het Geddes Committee en de Economische voorlichting	267
BOEKAAANKONDIGING:	
M. G. de Boer: Geschiedenis der Amsterdamsche Stoomvaart I, bespr. door <i>Prof. Dr. H. Brugmans</i>	269
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen.....	271
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.....	271
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	271—278
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

maands promessen à f 988,75 en f 25.210.000 6-maands, promessen à f 977,70.

In tegenstelling met de vorige week waren dollars deze week zeer flauw. De flauwe stemming hier te lande was verklaarbaar door de plaatsing van het tweede gedeelte van de Indische dollarleening, maar blijkbaar was het aanbod in Engeland en Frankrijk nog grooter, althans de koers liep daar nog sterker terug en dientengevolge waren ponden en francs hier zeer vast. Ook de overige wissels waren eerder hooger met uitzondering van Berlijn. De reeds weken aanhoudende daling maakt steeds snelleren voortgang, zoodat heden voor den recordkoers van 0,87½ werd afgedaan.

LONDEN, 18 MAART 1922.

Gedurende de afgelopen week had de belastinginning een overwegenden invloed op de geldmarkt, met het gevolg, dat de geheele week lang een schaarschte aan beschikbaar geld heerschte. Vrijwel dagelijks was er een dringende vraag naar kort geld en de notering voor daggeld varieerde van 3 tot 4½ pCt. Niettemin was het aanbod van andere zijden nog zoodanig, dat slechts voor een matig bedrag bij de Bank of England behoefde te worden aangeklopt. 7-daags geld deed 3 pCt.

Onder bovengenoemde omstandigheden waren de disconto's mede vaster, doch de omzetten aan deze markt waren gering. Voor alle looptijden bedroeg het disconto 3⁵/₁₆—¾ pCt.

MEDEZEGGENSCHAP.

Over medezeggenschap van werklieden wordt in onze dagen zóóveel gezegd — het dreigt zelfs mode te worden erover te praten — dat er moed toe behoort dit te doen. Waar echter de belangwekkende artikelen van den heer Smeenk beter lot verdienen van de zijde der mannen van de practijk, dan doodgezwegen te worden, indien men het met veel waardeering voor zijn denkbeelden toch op enkele voorname punten oneens is, wil ik het er op wagen deze aan de hand mijner ervaring te bezien.

Medezeggenschap is gelukkig nog geen systeem, het is alleen tot op zekere hoogte een deel geworden van verschillende systemen, zoodat het van allerlei verschillende zijden wordt gepropageerd. De heer Smeenk begint zijn beschouwing met een breed betoog over den tegenwoordigen toestand van den arbeider in de industrie, om de vraag onder de oogen te zien, of ook door vermindering van de geldloonen een verlaging der productiekosten zoude zijn te verkrijgen en daaraan vast te knopen een betoog voor de noodzakelijkheid van medezeggenschap der werklieden. — Maar hoe, vraagt hij.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*

Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

20 MAART 1922.

In verband met de storting op de staatsleening was ook deze week de geldmarkt weder vrij vast. Bovendien was de meerdere levendigheid op de effectenmarkt duidelijk bemerkbaar in grootere vraag op de prolongatiemarkt. De notering van prolongatiegeld schommelde dan ook weer tusschen 4 en 4½ pCt., terwijl particulier disconto niet onder 4% pCt. te plaatsen was.

Bij de heden gehouden inschrijving op schatkistpromessen werd ingeschreven voor totaal f 129.670.000. Toegewezen werden f 44.860.000 3-

De enkele werkgevers, die hier te lande en in het buitenland sedert een aantal jaren een systeem van medezeggenschap hebben ingevoerd, waren vogels van zeer verschillende pluimage. Van Marken dacht anders dan D. W. Stork, op wiens initiatief bij de firma Gebr. Stork & Co. de kern van de Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek reeds voor een 40-tal jaren werd nagevolgd. Leclaire, die hun beiden tot voorbeeld had gestrekt, had daarbij andere bedoelingen dan Duitsche en Engelsche werkgevers, die wat vroeger of later tot invoering van arbeidsvertegenwoordiging overgingen. Allen kwamen echter, naar ik meen, overeen in de opvatting dat de werkgever moet medewerken en er voor moet strijden om zijne werklieden op een hooger maatschappelijk en geestelijk peil te brengen. Zij werkten daarom ten deele in dezelfde richting als de vakverenigingen.

Het behoeft geen verwondering te baren, dat iemand als de heer Smeenk, die in de vakverenigingsbeweging van ons land een plaats van betekenis heeft ingenomen, begint de medezeggenschap te beschouwen van de zijde der vakvereniging. Ook wellicht niet, dat hij daardoor „een regeling van de medezeggenschap der organisaties in de zaken van het bedrijf” op den voorgrond stelt; hij meent, dat daarmede allerlei bezwaren, die men tegen medezeggenschap kan hebben, uit den weg worden geruimd. Het is echter wel te betreuren, dat zelfs iemand als de heer Smeenk de door werkgevers ingevoerde medezeggenschap een der middelen noemt, die zij trachten te gebruiken of te misbruiken om den vooruitgang van de vakverenigingen te stuiten. Hij noemt hier wel als voorbeeld een Engelsche werkliedenvertegenwoordiging, maar weet evengoed als ik, dat hier te lande van verschillende zijden jarenlang de fabrieksraden of kernen zonder schijn van recht op dezelfde wijze zijn bestreden. Daartegen moest van de zijde van werkgevers, die medezeggenschap reeds lang in practijk trachtten te brengen, steeds en krachtig worden opgekomen. Als thans vrij plotseling van alle zijden medezeggenschap wordt bepleit, mag daarbij van hunne zijde, zij het zonder eenig leedvermaak worden opgemerkt, dat de ontwikkeling der medezeggenschap heel wat verder zoude zijn gevorderd, wanneer men van de zijde der leiders van de vakverenigingen niet zulk een strijd van verdachtmaking had gevoerd tegen hen, die het langzamerhand invoeren daarvan als een deel van hun sociale taak beschouwen. Diezelfde werkgevers zouden thans zeker minder bezwaar behoeven te hebben tegen de bevoegdheden, die velen thans voor fabrieksraden wenschen, indien men aan de opvoedende kracht van hun vroeger werk voor de geheele arbeidersbeweging wat meer waard had gehecht.

Medezeggenschap vormt, zooals ik reeds opmerkte, een deel van verschillende systemen. Over socialisatie behoeft in dit verband niet veel gezegd te worden. Dat systeem heeft, waar men het invoerde, fiasco gemaakt en in Duitschland en Engeland, waar zoo gunstig mogelijke voorwaarden voor invoering hebben bestaan, heeft men het niet verder gebracht dan tot pogingen daartoe. Wat medezeggenschap betreft is alleen aan te stippen, dat in het bekende roode boekje van de Commissie uit de S. D. A. P. op blz. 50 in de eerste plaats over „raden” van werklieden in ondernemingen — niet van geheele bedrijven — wordt gesproken en dat men waarschuwt tegen te grooten invloed van de vakvereniging bij de verkiezing van de arbeidsraden.

Een tweede systeem, waarvan medezeggenschap een integreerend deel uitmaakt, is de bekende bedrijfsorganisatie van Prof. Veraart, wiens denkbeelden in het praeadvis voor de jongste vergadering van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek werden uiteengezet en zelfs in een ontwerp-wetsvoorstel belichaamd. Hierover is m.i. terecht een vernietigende kritiek vernomen. Wie zich wel eens verontrust, dat op de plaats, eenmaal ingenomen

door Pekelharing, die op een groote groep van oud-leerlingen van zeer verschillende geestes-richting door zijn breedheid van opvatting stimulerend heeft gewerkt, thans iemand zetelt, die de sociale vraagstukken uit een eng standpunt beziet en daardoor tot onmogelijke denkbeelden komt, trooste zich met de gedachte, dat deze professorale plannenmakerij zelfs voor de kritiek zijner studenten aan eigen gekunsteldheid bezwijkt! Het zij echter vermeld, dat bij dit systeem aan de vakvereniging bij de verkiezing van bedrijfsraden een groote plaats wordt ingeruimd, maar daarin aan eigenlijk gezegde fabrieks- of ondernemingsraden geen plaats wordt gegeven.

Ditzelfde geldt voor de algemeene R. K. organisatie, waarin alleen aan bedrijfsraden is gedacht.

Ook den heer Smeenk zweeft een systeem van bedrijfsorganisatie voor den geest, waaraan wel heel andere en ruimer opvattingen ten grondslag zijn gelegd, dan aan de economische bedrijfsorganisatie van Prof. Veraart, maar dat toch naar mijne meening ook lijdt aan het euvel, dat men, terwijl de eerste letters van het alfabet in dit opzicht nog niet goed zijn geleerd, reeds de laatste wil kennen. Immers, wat medezeggenschap betreft zoekt de heer Smeenk deze in de eerste plaats in de toepassing daarvan in zaken van het bedrijf, d.w.z. in zaken van de groepen van ondernemingen, in stede van te beginnen met het begin, dat is de vertegenwoordiging der werklieden in de enkele onderneming zelf. Het is toch duidelijk, dat de beoordeeling der bedrijfsbelangen veel meer kennis van zaken en inzicht vereischt, dan de beoordeeling van dingen, waarmede men dagelijks direct te maken heeft.

Het verschil in standpunt tusschen den heer Smeenk en industrieelen, die denken zooals ik, is wellicht daaruit verklaarbaar, dat industrieelen, ook in het belang der werklieden, in de eerste plaats meenen te moeten opkomen voor den bloei der onderneming, omdat zonder dezen elke poging tot verbetering van de arbeidstoestanden moet falen, terwijl de vakvereniging daarentegen geneigd is aan de andere zijde te beginnen.

De industrieel, die krachtig tracht mede te werken tot verbetering der maatschappelijke toestanden, kan als regel niet met een compleet systeem voor den dag komen en gezien de ervaring, dat de fraaiste systemen reeds tot mislukking gedoemd zijn geweest, vóór zij tot een begin van uitvoering kwamen, is het misschien niet zoo kwaad, dat hun blik blijkbaar niet ver genoeg reikt om op grond hunner ervaring bepaalde toekomstige nieuwe vormen aan te prijzen. Dat belet echter niet, dat zij voor het tegenwoordige vaste denkbeelden kunnen hebben en zoo is het een feit, dat velen van hen, die voor de voordeelen van medezeggenschap een open oog hebben, daarnaast overtuigd zijn van de wenschelijkheid de werklieden op de een of andere wijze belang te doen hebben bij den gang van zaken in hun onderneming. Daarvan zal ook de onderneming profiteren en als het goede bedrijfspolitiek is, de werklieden bij eventueelen vooruitgang te interesseeren, moet men door medezeggenschap hun verantwoordelijkheidsbesef versterken.

Deze werkgevers beschouwen medezeggenschap niet als een middel om den invloed der vakvereniging tegen te gaan, maar wél als een middel om bij de werklieden eener onderneming de liefde voor hun werk, dat is dus in de eerste plaats de arbeidsvreugde, maar in de tweede plaats een deel van hun levensvreugde, aan te kweken. Dit is ook zuiver zakelijk van groot belang, daar het één der moeilijke vraagstukken op het gebied der industrieele ontwikkeling — hoe men de werklieden liefde voor hun werk kan geven of teruggeven — helpt tot oplossing brengen. Het werk is veelal minder interessant geworden, hieraan valt moeilijk wat te veranderen; men moet trachten, dit gemis in het leven der werklieden op andere wijze aan te vullen. Hiervan uitgaande, moet in medezeggenschap één der middelen gezocht

worden om de belangstelling in het eigen werk, dat is in het werk der eigen onderneming, aan te wakkeren. Wanneer men echter vóór de fabrieksraden de bedrijfsraden stelt, wordt de fout begaan, dat het onpersoonlijke van het vakvereenigingsbelang wordt gesteld boven het persoonlijke van eigen dagelijksch bedrijf en werk. Het eerste klinkt theoretisch wel heel fraai, maar in de practijk beteekent het, dat menschen, die uit den aard hunner ontwikkeling slechts bij uitzondering meer oog hebben voor het algemeene, dan voor het eigene, gedwongen worden comédie te spelen. In zooverre heeft het Socialisatie-rapport volkomen gelijk, waar het waarschuwt tegen het gevaar, dat de „raden” zich als „filialen van de vakvereeniging” zouden gaan beschouwen. Het schrijft terecht: „Willen dergelijke raden vertrouwen en bij het geheele personeel en bij de bedrijfsleiding wekken, dan zullen zij uit en door het geheele personeel dienen gekozen te worden.” Wat hier voor een fictieve gesocialiseerde onderneming wordt gezegd, geldt in even hooge mate voor de tegenwoordig bestaande.

Het is natuurlijk mogelijk — en ik kan in verschillend opzicht met de meeningen van den heer Smeenk meegaan — dat op den duur voor het geheele bedrijf geldende raden goed werk zullen verrichten. Voorloopig zijn wij nog zóó ver van de levende toepassing daarvan verwijderd, dat ik mij in de uitwerking van dit denkbeeld niet verder wil verdiepen. Van den wetgever kan men in deze dagen veel verwachten, ook dus een wet, waarbij raden voor geheele bedrijven worden ingevoerd, al weet men ook, dat in Duitschland iets dergelijks slechts op zeer beperkte schaal in werkelijkheid en in Engeland op papier bestaat; bij ons te lande zoude zulks dunkt mij zelfs den heer Aalberse moeten doen terugschrikken voor de consequentie van de poging een dergelijke wet thans in te voeren. Laat ik dadelijk hieraan toevoegen, dat ook de heer Smeenk van een wettelijke invoering geen heil verwacht, maar ik ben overtuigd, dat zonder dezen wel over bepaalde punten tusschen organisaties van werkgevers en van werklieden in het geheele bedrijf overleg kan worden gevoerd, en tot goede overeenstemming kan worden gekomen op het punt van collectieve contracten, maar dat bedrijfsraden (wel te onderscheiden van Deutsche Betriebsräte, die fabrieksraden zijn) voorloopig tot machteloosheid zouden zijn gedoemd.

Ook voor de fabrieks- of ondernemingsraden acht ik een wettelijke invoering vooralsnog zeer ongewenscht, al zal de wetgever, zooals ik nader hoop aan te toonen, veel kunnen doen om haar invoering te bevorderen.

Iedereen, die ervaring heeft van een fabrieksraad in zijn onderneming, weet, dat hij in de eerste plaats als opvoedend middel krachtig kan werken. Ondanks alle verdachtmakingen, waaraan de z.g. „kernen” bij ons te lande hebben bloot gestaan, hebben zij zich in alle ondernemingen, waar zij bestaan, weten te handhaven en alleen in een enkel groot bedrijf als dat der spoorwegen, waar men eigenlijk in de z.g. groepsvertegenwoordiging meer met de door den heer Smeenk gewenschte bedrijfsraden, dan met de door ons gedachte fabrieksraden te doen heeft, is men er, naar ik meen, in geslaagd ze om zeep te brengen. Een mooi resultaat voor wie verbetering langs normalen weg niet mocht wenschen.

Als opvoedend middel hebben de kernen het succes gehad, dat bij de verkiezingen van leden dikwijls zelfs ondanks de tegenwerking der vakvereenigingen, steeds meer ernst werd betracht en dat de discussies dikwijls op een goed peil werden gebracht. Een beletsel voor dit laatste is wel eens geweest, dat zij, die zich als voormannen in de vakvereeniging beschouwden en tot kernlid werden gekozen, zich te pas en te onpas in fraaie redevoeringen van de discussies trachtten meester te maken en daardoor meer bescheiden elementen op den achtergrond deden blijven, maar dit verveelt toch op den duur ook de werklieden-leden.

Naast het opvoedend element is in de fabrieksraden een krachtig middel gevonden, om de denkbeelden der werklieden te doen verstaan en overwegen bij de hooger geplaatsten en de leiders der onderneming en ook omgekeerd de werklieden nader te brengen tot de denkbeelden van dezen. Daarom is het een vereischte in de fabrieksraden in hun geheel, naast de werklieden, ook hogere en lagere beambten uit kantoor en bedrijf op te nemen, waarbij in het oog te houden valt, dat dezen altijd in de minderheid moeten zijn, als het op stemmen aankomt en meestal alleen adviseerend moeten optreden.

In de derde plaats zijn in de fabrieksraden tal van voorstellen van de een of andere zijde met of zonder wijziging ten gevolge van bespreking in maatregelen omgezet. Waar eenmaal fabrieksraden bestaan worden geen maatregelen van beteekenis, waarbij invloed aan de werklieden kan worden toegestaan, genomen, zonder dat zij dien invloed uitoefenen, zij het ook, dat dit veelal formeel slechts in den vorm van adviezen geschiedt. In werkelijkheid zal die invloed veel verder gaan.

Dit beteekent natuurlijk niet, dat het werk van de verantwoordelijke leiders en de uitvoerende personen, die onder hen werken, aan de fabrieksraden zal worden overgedragen. Zooals de heer Smeenk terecht opmerkt, is het ook aan de beste werklieden „niet onbekend gebleven, dat de technische en commercieele leiding van een wat omvangrijk bedrijf bijzondere kwaliteiten eischt”. De werklieden verlangen daarom als regel niet meer, dan in dit opzicht gegeven kan worden. Maar al is dat zoo, wanneer men eenmaal in den fabrieksraad zou beginnen zaken, die alleen door de leiders kunnen worden beslist, in bespreking te brengen, is het gevaar niet denkbeeldig, dat de werklieden kern-leden zouden gaan meenen, dat met het ambt het verstand wel komt. Men zie eens wat er tegenwoordig met de raadsleden en wethouders in verscheidene gemeenten van ons land geschiedt om het gevaar niet denkbeeldig te achten, dat een onjuiste toepassing van de medezeggenschap voorloopig meer kwaad zoude kunnen stichten dan goed. Echter vrees ik niet zeer voor openhartigheid op het punt van zaken, die ook werkgevers nu nog meenen niet te kunnen bespreken met hunne werklieden, wanneer het een fabrieksraad geldt. Wel zoude ik voor mislukking der bespreking vreezen in de bedrijfsraden, die de heer Smeenk in de eerste plaats propageert en waarin de werklieden of hun vertegenwoordigers voor veel moeilijker kwesties zouden worden gesteld. „De sfeer van vertrouwen”, waarover de schrijver spreekt, moet worden geschapen in het kleine milieu van den fabrieksraad. Wanneer dit in hoe langer hoe meer ondernemingen gebeurt, zal men kans hebben, dat het onderling vertrouwen ook in het geheele bedrijf verbetert. Dan moet echter ook aan de leden der fabrieksraden niet gelijk thans het verbod worden opgelegd van de zijde der vakvereenigingen om loonkwesties te bespreken. Hierdoor ontstaat in velerlei opzicht een soort van tirannie, die waarlijk niet in het belang is van de werklieden zelf, omdat de besprekingen dikwijls doodloopen, als aan dit heilige huisje niet mag worden geraakt.

Wanneer men, gelijk ik dat wenschelijk acht, het zwaartepunt van het medezeggenschap zoekt op den bodem der onderneming, dan behoeft men dit niet alleen in de fabrieksraden belichaamd te achten. Over interne loonkwesties kan in door de werklieden te kiezen looncommissies worden gesproken, zelfs in velerlei opzicht worden beslist. Voor de veiligheid in het bedrijf kunnen veiligheidscommissies worden gemaakt en juist besprekingen in veiligheidscommissies kunnen leiden tot het geven van nuttige wenken, zoodat de werklieden hun practische ervaring kunnen toonen. Ook bij deze zaken moet de werkmans zich niet in de eerste plaats lid der vakvereeniging voelen, maar lid van het personeel der onderneming, waaraan hij werkzaam is.

De heer Smeenk haalt een klacht uit Levenstein's

bekende werk aan van den werkman, die zegt, dat de patroon hem niet groot en nooit met hem spreekt. Het kan den heer Smeenk evenmin als mij onbekend zijn, dat het niet alleen in Engeland, waar deze stemming zeer sterk heerscht, maar ook bij ons te lande onder den invloed van vakvereenigingstactiek voorkomt, dat werklieden, die in of buiten de fabriek door hun patroons vriendelijk behandeld worden, deswege bij hun kameraden in een slecht blaadje staan. Hij weet ook, dat al wat vooruitstrevend denkt, meent een werkgever met niets zóó zeer in een hoek te kunnen duwen dan met de beschuldiging, dat hij „patriarchale” toestanden wenschte te handhaven. De vakvereenigingen moeten hoog genoeg staan om niet te vreezen voor denkbeeldige concurrentie ook in dit opzicht.

Wat de verdere medezeggenschap betreft, met den heer Smeenk acht ik niet uitgesloten, dat de vertegenwoordiging van de werklieden — ik laat daar, of het goed zoude zijn ook hierin de organisaties te willen mengen — zelfs invloed zoude kunnen krijgen in raden van commissarissen, op enkele welomschreven punten. Voor het z.g. georganiseerd overleg in publieke bedrijven met vertegenwoordiging van alle verschillende organisaties, op het beroemde pariteitsbeginsel gebaseerd, voel ik, naar wat ik daarvan zag en hoorde, niet veel, al is het bij die bedrijven misschien niet anders te doen.

In het algemeen moet men de werkgevers opdringen van het besef, dat het wenschelijk is voor een goeden gang van zaken en van de arbeidsvoorwaarden in hun bedrijf, en niet het minst voor veraangenaming van hun taak als industrieelen, aan vertegenwoordigende lichamen der beambten en werklieden invloed toe te kennen. Het is niet dadelijk gemakkelijk dit te doen en men moet zich niet voorstellen, dat men dadelijk tot belangrijke besluiten of beslissingen, of tot belangrijke verbeteringen zal kunnen komen, maar het is wenschelijk zoo spoedig mogelijk een begin te maken. Men moet in dergelijke vertegenwoordigingen, terwijl het wenschelijk is de leden niet al te lang zitting te doen houden, een continuïteit in de besprekingen verkrijgen en vrij lang over on-gewichtige zaken praten, vóórdat men de gewichtige met vrucht en met kans op goeden uitslag kan behandelen.

Er is een zaak, die in dezen tijd van den aanvang af moet en kan worden besproken, dat is de verdeling, en waar noodig verlenging of verkorting van den werktijd. Met dit punt komt men ten slotte tot de vraag, wat de Regeering zonder direct wettelijke maatregelen kan doen, om de invoering van fabrieksraden te bevorderen.

Nu deze regelen verschijnen, is het ontwerp tot wijziging van de Arbeidswet bekend geworden. Ik acht het zeer te betreuren, dat de Minister bij de samenstelling van dit ontwerp den raad van de Vereeniging van Nederlandsche Werkgevers niet heeft gevolgd. Deze raad bestond daarin, dat niet alleen bedrijfsgewijze, maar vooral ondernemingsgewijze afwijkingen van de Arbeidswet op het stuk van verlenging van werktijd binnen bepaalde grenzen zouden moeten worden toegestaan, wanneer die verlenging in onderling overleg met de werklieden is vastgesteld. Men weet uit het bekende rapport der door den Minister uitgezonden Commissie, dat dit in Duitschland het geval is. Dat overleg moet natuurlijk geschieden in fabrieksraden en de wetgever zal eenige algemeene normen voor de wijze van samenstelling van dergelijke raden kunnen vaststellen, die in de wet worden opgenomen, terwijl daarnaast de tegenwoordige bevoegdheden van de Arbeidsinspectie blijven bestaan. Daardoor zoude de werkgever, die een fabrieksraad instelt, onmiddellijke voordeelen bereiken, die er hem veel meer dan thans toe zouden brengen een fabrieksraad in te stellen zonder verder wettelijken dwang. Wie dit nog niet onmiddellijk doen, zullen in het voordeel en gemak, dat hun collega's, die het wel deden, daarvan hebben, een prikkel zien om tot de

instelling over te gaan. Eenmaal ingesteld zal langs natuurlijke weg de fabrieksraad ook over andere zaken advies gaan uitbrengen en trachten zijn invloed ook in andere opzichten uit te oefenen. Daardoor zal de zaak, van het medezeggenschap in goede banen kunnen worden geleid.

Nu het ingediend wetsontwerp dergelijke bepalingen niet bevat, hoop ik, dat mannen als de heer Smeenk, wier denkbeelden in zoo verschillend opzicht ook voor vele werkgevers ten eerste de overweging waard zijn, het hunne zullen doen om het wetsvoorstel in dit opzicht te verbeteren. Misschien zullen zij daarbij meer succes hebben, dan wanneer dit voorstel van een zijde komt, die beschuldigd wordt in het bijzonder werkgeversbelangen te dienen. Mochten echter zij, die hun liefde in de eerste plaats aan de bedrijfsraden verpanden, geen voorstel doen tot amendeering in dien zin, dan hoop ik, dat dit van andere zijde zal geschieden en met kracht van argumenten zal worden verdedigd.

Het goede beginsel der medezeggenschap zoude daardoor ten eerste worden bevorderd. C. F. STORK.

HET REGEERINGSVOORSTEL INZAKE EXPORTCREDIETEN.

De Regeering heeft gevolg gegeven aan het advies der Commissie voor de Economische Politiek en bij nota van wijziging in de begrooting van Financiën een memoriepost ingevoegd, wegens „uitgaven voortvloeiende uit de door het Rijk in het belang van de „opvoering van de werkgelegenheid hier te lande aan „de Nederlandsche Bank verleende garantie voor „kredieten, verstrekt aan hier te lande gevestigde „ondernemingen, ten einde deze in staat te stellen „betrekkingen met het buitenland te behouden of te „herwinnen.”

De vorm, waarin, terwijl de behandeling van de begrooting van Financiën in vollen gang is, dit belangrijke voorstel aanhangig wordt gemaakt, kan tengevolge hebben, dat, wanneer deze regelen verschijnen, de post reeds door de IIe Kamer is aanvaard. Niettemin is er alle reden alsnog enkele opmerkingen te maken.

In de eerste plaats verdient het toejuiching, dat de Regeering de door de Commissie voor de Economische Politiek in de eerste plaats genoemde credieten aan levensvatbare bedrijven, welke door de crisomstandigheden tijdelijk in financiële moeilijkheden verkeerden, niet onder dezen algemeenen post heeft gebracht. Terecht meent de Regeering, dat, wanneer er voor dergelijke credieten reden bestaat, deze telkenmale afzonderlijk moeten worden bezien. Aldus wordt dan ook reeds gehandeld ten opzichte van het Noordzeeharingbedrijf.

De voorgestelde post betreft dus uitsluitend de exportcredieten. De Regeering zelf stelt op den voorgrond, dat deze vorm van crediet- of garantieverleening van overheidswege uitzondering zal moeten blijven en slechts zal mogen plaats vinden „wanneer „het niet mogelijk blijkt — bijv. wegens afwijking van „de gebruikelijke betalingsconditiën — langs particulieren weg het geheele crediet te verkrijgen, niet „tegenstaande de transactie voldoende waarborgen „biedt.”

Wordt inderdaad aan dezen eisch „dat de transactie „voldoende waarborgen biedt” vastgehouden, dan valt niet in te zien, dat er voor het Regeeringscrediet eenige plaats is. Met afwijkende betalingsconditiën, die geen meerder risico medebrengen, weet het particuliere bankwezen waarlijk wel weg. Garantie van Regeeringswege is in ieder geval niet de oplossing. Is er wél meerder risico, dan zou de Regeeringsgarantie reden van bestaan kunnen hebben om de transactie, die onder normale omstandigheden zou zijn afgesprongen, tot stand te doen komen. Dusdoende zou echter de Regeering weder over de schreef gaan en doen, wat zij principieel moet nalaten.

Inderdaad, hoe men de zaak ook beziet, men komt steeds terug in het dilemma, dat de vergadering der Mij. van Nijverheid en Handel ertoe geleid heeft het denkbeeld volstrekt terzijde te stellen: Of er is voldoende waarborg en dan weet het particuliere bankwezen zichzelf te helpen, of er is geen voldoende waarborg en dan geldt ook voor de Regeering „hands off”.

Intusschen, het is menschelijk, dat ook een Nederlandsche Regeering de neiging heeft thans „iets te doen”, en, deze menschelijkheid vooropstellende, vertoont de Regeering met de Commissie voor de Ec. Politiek althans deze negatieve deugd, dat zij zwak is geweest, daar waar te midden van de vele middelen, die in den laatsten tijd alzoo geopperd zijn, deze zwakheid bij goede toepassing het minste kwaad kan.

Op de toepassing komt het dus geheel aan en het is zaak datgene, wat omtrent die toepassing wordt medegedeeld, nauwkeurig te bezien. De Engelsche regeling kan hierbij ter vergelijking dienen.

Het eerste verschil, dat dadelijk opvalt is, dat in Nederland van de Staten-Generaal een blanco crediet wordt gevraagd zonder eenige restrictie. Geen enkel maximum wordt gesteld, de voorwaarden, waartegen de garantie of het crediet gegeven zal worden, worden niet aan de goedkeuring van het parlement onderworpen. Slechts in de toelichting wordt het een en ander in kennelijk onvolledigen vorm medegedeeld.

In Engeland daarentegen is de geheele regeling aan de sanctie van het parlement onderworpen geweest — een wijze van doen, die, nu het niet meer gaat om crisismaatregelen, die, als in den oorlog, geen dag konden wachten en voortdurend van karakter moesten kunnen veranderen, meer strookt met de algemeene verhouding tusschen wetgevend en uitvoerend gezag.

Wat de regeling zelf betreft, bestaan er tusschen de Engelsche en de Nederlandsche regeling enkele markante verschillen.

In Engeland is, als gezegd, een maximum gesteld, dat het totaal bedrag aan garanties en credieten niet zou mogen overschrijden. Op het oogenblik is dit bedrag £ 26 millioen, wat tegenover een in totaal toegezegd bedrag van £ 6 millioen (waarvan feitelijk opgenomen £ 1,7 millioen) rijkelijk hoog is. Ook in Nederland zal een maximum stellig niet mogen ontbreken.

Voorts is in Engeland de commissie, welke gevorderd wordt, hooger. Volgens de toelichting zal deze hier te lande minstens $\frac{1}{2}$ pCt. per 3 maand bedragen, d.i. 2 pCt. per jaar, tegen 3 pCt. in Engeland voor het eerste jaar, 4 pCt. bij verlenging gedurende een tweede jaar, 5 pCt. gedurende het derde en in elk geval laatste jaar. Al zullen de Nederlandsche credieten, evenals trouwens de Engelsche, in den regel één jaar niet te bovengaan, zoo is niettemin het denkbeeld van eene oplopende commissie te overwegen. Voor een lagere commissie dan in Engeland is echter zeker geen reden. In Engeland behooren exportcredieten niet tot het normale bankbedrijf, in Nederland wel. De gevallen, waarin de Staat zal hebben bij te springen, zullen dus in Nederland nog meer het karakter van uitzondering moeten dragen dan in Engeland. Hiermede komt een hogere commissie overeen, niet een lagere.

Nog om een andere reden is het wenschelijk, d. Rijksgarantie niet te goedkoop te maken. De particuliere banken zullen, ook in gewone gevallen, er allerminst bezwaar tegen hebben, dat, zij het ook slechts voor een deel van het crediet, een Regeeringsgarantie gegeven wordt. Er is dus kans, dat van de zijde van het bankwezen zekere drang tot het aanvragen van Regeeringsgaranties ontstaat, die slechts opgewogen kan worden door een niet te lage commissie en door voorschriften omtrent den rentevoet. Dit laatste is dan ook in Engeland geschied, waar eene rentevoet wordt geëischt van 1 pCt. boven bankrente, met een minimum van 6 pCt. Een door de Regeering gedeekt crediet kost in Engeland dus minstens 9 pCt. Voorts is in Engeland het percentage, waarvoor de Regeering garantie verleent, in de regeling zelve

neergelegd. Het bedraagt maximaal $57\frac{1}{2}$ pCt. van het risico. Hier te lande beperkt de Regeering zich tot de mededeeling in de toelichting, dat „in ieder geval „door den Staat slechts een gedeelte van het risico „zal behooren te worden gedragen.” Een vast maximum van b.v. 50 pCt., ware hier wel zeer wenschelijk.

Ten slotte zal de Kamer goed doen b.v. een driemaandelijksche opgave te eischen van het totaal bedrag der gegeven garanties en van de bedragen, waartoe van deze garanties is gebruik gemaakt.

Summa summarum: De noodzakelijkheid van een exportcredietregeling is ook in het Regeeringsvoorstel niet aangetoond. Meent de Kamer desalniettemin het beginsel te moeten aanvaarden, dan zal zij, wat de uitwerking betreft, hare eischen moeten stellen. Zij zal zich hebben af te vragen, of zij met een aan geen maximum gehouden blanco crediet, waarbij datgene, waar het op aankomt, in een kort exposé in de toelichting besloten ligt, genoegen kan nemen en zal in ieder geval aanvulling en scherper omschrijving der te stellen normen moeten eischen. Dit laatste niet uit wantrouwen tegen de met de toepassing belaste organen, doch integendeel om deze in hun taak te steunen.

B.

HET WETSONTWERP TOT UITBREIDING VAN HET RECHT VAN REMISSIE.

Bij Koninklijke Boodschap van 12 Januari j.l. is bij de Staten-Generaal aanhangig gemaakt een wetsontwerp tot vaststelling opnieuw der artikelen 1628 tot en met 1632 van het Burgerlijk Wetboek.

Het ontwerp geeft den huurder van landerijen aanspraak op eene redelijke vermindering of kwijtschelding van de huursom, wanneer gedurende een boekjaar of een huurseizoen, tengevolge van buitengewone omstandigheden, de opbrengst van het bedrijf, op de gehuurde landerijen uitgeoefend, niet meer heeft bedragen dan twee derden van hetgeen bij het aangaan of de laatste verlenging, der overeenkomst te verwachten was. Omstandigheden, die aan de schuld van den huurder te wijten zijn, of die hem persoonlijk betreffen, komen niet als buitengewone omstandigheid in aanmerking. Vergoeding van bedrijfsschade, die de huurder krachtens eene overeenkomst van verzekering of uit anderen hoofde ontvangt, zal als opbrengst van het bedrijf gelden (art. 1628).

Van den anderen kant wordt den verhuurder aanspraak gegeven op eene redelijke verhooging van de huursom, wanneer gedurende een huurjaar of een huurseizoen de lasten, die hem door publiekrechtelijke lichamen zijn opgelegd, wegens buitengewone werken, waardoor het bedrijf in gunstiger omstandigheden is gekomen, aanzienlijk hooger zijn geweest dan bij het aangaan, of de laatste verlenging, der overeenkomst te verwachten was. De verhuurder zal eveneens aanspraak hebben op eene redelijke verhooging van de huursom, wanneer, tengevolge van eene buitengewone stijging van den prijs van voortbrengselen van het bedrijf, de opbrengst ten minste één derde hooger is geweest dan bij het aangaan, of de laatste verlenging, der overeenkomst te verwachten was, met dien verstande, dat de huurder een billijk aandeel in deze meerdere opbrengst behoudt (art. 1629).

Reeds volgens het Romeinsche Recht had de pachter in bepaalde gevallen, met name bij misoogst, het recht om vermindering van pacht te verlangen. Ook ons huidige recht kent een dergelijke aanspraak op remissie. Het wetsvoorstel beoogt aan de gevallen, waarin zij kan worden gevorderd, uitbreiding te geven. Tevens wordt een niet onbelangrijke wijziging in de regeling ervan voorgesteld. Zij bestaat hierin, dat, terwijl thans vette en magere jaren met elkaar in compensatie worden gebracht, voortaan ieder jaar op zichzelf zal worden beschouwd. „Het stelsel der „verrekening van de opbrengst van meerdere pacht-„jaren”, aldus de Memorie van Toelichting, „brengt „zoo veel practische moeilijkheden mede, dat men „daarin wel eene der hoofdredenen mag zoeken, waar-

„om van de huidige regeling van art. 1628 B. W. „zoo weinig in de practijk is terecht gekomen.” Met de afschaffing van de compensatiemogelijkheid geeft het ontwerp echter ook den eigenaar het recht in enkele bepaalde gevallen wijziging van de pacht som in voor hem gunstigen zin te verlangen.

De voornaamste reden, waarom van de tegenwoordige regeling van het remissierecht zoo weinig is terechtgekomen, ziet de Memorie van Toelichting echter in het feit, dat door partijen van de regeling kan worden afgeweken, van welke bevoegdheid veelvuldig wordt gebruik gemaakt. In de meeste pachtcontracten wordt van het recht op remissie uitdrukkelijk afstand gedaan. Daarom zullen de thans voorgestelde bepalingen moeten zijn van dwingend recht, afwijking ervan zal niet geoorloofd zijn. Slechts kan de huurder bij uitdrukkelijk beding, verplicht worden zich te verzekeren tegen de nadelige gevolgen van buitengewone omstandigheden, bij algemeenen maatregel van bestuur bepaaldelijk aan te wijzen, in welk geval geen beroep op het remissierecht mogelijk is.

Het denkbeeld, in het wetsontwerp belichaamd, is niet nieuw. Een remissierecht met dwingend karakter werd h.v. ook voorgestaan door de Staatscommissie voor den Landbouw, welke in 1913 haar rapport uitbracht. Het ontwerp, zooals het thans is ingediend, is ontleend aan het verslag van eene Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk Besluit van 12 Maart 1919, no. 10, aan welke werd opgedragen: a. te onderzoeken, of er grond is voor herziening van de vierde afdeling van den zevenden titel van het derde boek van het B. W. (welke afd. inhoudt de regelen, welke bijzonder betrekkelijk zijn tot huur van landerijen) en, bij bevestiging van deze vraag, aan te geven, welke de wijzigingen behooren te zijn; b. na te gaan, of de bestaande bijzondere omstandigheden aanleiding geven tot het maken van eene regeling, om opdrijving van de huurprijzen te voorkomen en, bij bevestiging van deze vraag, zoodanige regeling te ontwerpen.

Zooals het ontwerp thans door de Ministers van Justitie en van Landbouw, Nijverheid en Handel wordt toegelicht, zou men licht denken, dat het de vrucht is van het onderzoek, onder a. aan de commissie opgedragen. Dit is echter niet het geval. Het ontwerp vloeit voort uit een voorstel, door die commissie na haar onderzoek, onder b. vermeld, gedaan. Daaromtrent werd door haar op 31 Januari 1920 verslag uitgebracht. De toelichting van haar voorstel geldt, naar zij op blz. LIV van haar verslag opmerkt, weliswaar voor de regeling der pachtovereenkomst ook afgezien van bijzondere tijdsomstandigheden. De tegenwoordige toestanden maken echter de verbetering van de wettelijke regeling van het remissierecht als noodmaatregel vóór andere verbeteringen van het pachtcontract wenschelijk. De pacht sommen zijn, door een samenloop van oorzaken zeer gestegen, zoodat men, ook zelfs rekening houdend met de algemeene stijging der prijzen, de pachten hooger, vele zelfs zeer hoog, moet noemen. Al kunnen nu deze pacht sommen in het algemeen genomen, wegens de hooge opbrengsten der bedrijven, thans nog niet te hoog genoemd worden, bedenkelijk zou het worden, wanneer de prijs der landbouwproducten zich plotseling in sterk dalende richting ging bewegen. Of dit zal plaats hebben en zoo ja, wanneer, daaromtrent kunnen geen voorspellingen gemaakt worden. Echter de mogelijkheid bestaat en met dit gevaar moet rekening gehouden worden.

Aldus de Staatscommissie. Zij heeft dus haar, thans in hoofdzaak ongewijzigd tot wetsontwerp verheven, voorstel vóór alles als een crisismaatregel beschouwd. Bij de beoordeeling van het thans als blijvende regeling aangediende ontwerp worde dit wel in het oog gehouden.

Hoe zal de practijk op het wet worden van dit voorstel reageren?

Er bestaan twee mogelijkheden. Of, en dit schijnt

mij allermintst uitgesloten, er zullen zich bij de toepassing ervan zoovele moeilijkheden voordoen, dat er weinig van terecht komt, of er wordt voortaan van het remissierecht werkelijk veel meer dan thans gebruik gemaakt, in het bijzonder in den thans ingetreden tijd van dalende conjunctuur. Van een verhooging der pachten op grond van art. 1629 zal, wanneer wij althans voor een verdere depreciatie van ons ruilmiddel bespaard blijven, voorloopig wel niet komen.

Het voorstel beoogt dus eene beoordeeling van de pachters ten koste van de eigenaars. Immers de regeling zal ook voor de reeds loopende pachten gelden. De eigenaren zullen ten behoeve van de pachters van een deel hunner rechten, immers van het contractueel overeengekomen onvoorwaardelijk recht op de volle pacht som zonder schadeloosstelling worden onteigend.

Het is mogelijk, dat in crisistijd de nood der omstandigheden er toe dwingt een groep ingezetenen financieel te hulp te komen ten koste van een andere groep van ingezetenen. De vraag is echter gewettigd of dit ook in normale tijden geoorloofd is, in het bijzonder hier, waar het allermint vaststaat, dat de pachter steeds tot de economisch zwakken, noch, dat de eigenaar steeds tot de economisch sterken behoort.

In ieder geval is het gewenscht zich er rekenschap van te geven, welke de economische gevolgen van de voorgestelde wetswijziging zullen zijn. Dat de betrokken ministers dit ernstig hebben overwogen blijkt uit de Memorie van Toelichting niet. De economische gevolgen worden daar niet aangeroerd. Hetzelfde geldt van het verslag der Staatscommissie, hetgeen bevreemdt na lezing der rede, waarmede haar Voorzitter de opgedragen taak aanvaardt. Daarin zegt hij o.m. het volgende: „Een Staatscommissie, die zich „tot taak ziet gesteld te onderzoeken, op wat wijze „de wetgeving het best rationeële pachtverhoudingen „kan bevorderen, heeft moeilijk werk te verrichten. „Moeilijk, omdat hier op de medewerking van den „Staat verwachtingen zijn gebouwd, die niet kunnen „bevestigd worden. Moeilijk, omdat de landbouw „draagt een eigen afgezonderd karakter, dat licht „door staatsinmenging kan worden geschaad al leeft „ook bij ons het sterke besef, dat het agrarisch leven „niet aan zichzelf mag worden overgelaten.”

Van eene Staatscommissie, wier Voorzitter dus ernstig beseft, dat staatsinmenging ook schadelijke gevolgen kan hebben, had men mogen verwachten, dat zij eens de vraag stelde: Welke zullen de economische gevolgen van den voorgestelden maatregel zijn? Niet alleen de economische gevolgen voor het oogenblik: hulp aan de pachters ten koste der landheeren, maar ook voor de toekomst.

Met name had, dunkt mij, de vraag moeten zijn overwogen: Welke zal in de toekomst de invloed van de voorgestelde wetswijziging op de pacht prijzen wezen? Dat de Commissie dat niet gedaan heeft, vindt wellicht zijne verklaring hierin, dat zij de door haar voorgestane regeling voornamelijk als crisismaatregel heeft beschouwd. Afdoende is die verklaring echter niet, want de Commissie wilde die regeling toch ook in normale tijden doen standhouden. In het wetsvoorstel wordt deze geheel onafhankelijk van de tegenwoordige tijdsomstandigheden aangediend.

Laten wij dus een oogenblik bij de door de Commissie en de Ministers voorbijgezane vraag verwijlen.

De economische wetenschap heeft ons geleerd, dat de verdeling van hetgeen uit het maatschappelijk inkomen aan arbeid, grond en kapitaal ten deel valt, in eene maatschappij, waar de prijsvorming niet door de overheid is gereglementeerd, niet een zaak is van willekeur, maar is te beschouwen als de resultante van de economische waardeering van elk dezer in de eerste plaats als productiefactor, welke resultante zich uitkristalliseert onder den invloed van de wisselwerking van vraag naar en aanbod van elk dier factoren.

Hieruit volgt, dat in de verhouding van hetgeen elk dier productiefactoren uit het maatschappelijke inkomen geniet, geen wijziging is te brengen dan door beïnvloeding van vraag of aanbod van een of meer hunner of door de vrije prijsvorming op te heffen.

Noch het een noch het ander doet het wetsontwerp. De bepaling der pachtprizen blijft (m.i. terecht) aan belanghebbenden overgelaten. De behoefte aan land wordt door het ontwerp niet beïnvloed. De reële pachtwaarde van het land blijft dezelfde. Wordt den pachter door de wet een deel van zijn risico ontnomen, hij zal een daaraan evenredig hooger pacht bieden. Terwijl dus de reële pacht gelijk blijft, zal de in geld uitgedrukte pacht hooger worden.

De pachtwaarde vindt niet haar oorsprong in gunstbetoon van den wetgever, doch in de bruikbaarheid van den grond als productiefactor. Werkelijk worden hier op de medewerking van den Staat verwachtingen gebouwd, die niet kunnen worden bevestigd.

Het wetsvoorstel zal dus slechts eene tijdelijke werking ten gunste van het aandeel van den pachter en ten nadeele van het aandeel van den eigenaar hebben. Bij nieuwe pachtvereenkomsten zal, naar mate de pachtcondities gunstiger worden, de pachtsom stijgen. Tot een blijvende verheffing van den stand der pachters zal de regeling dus niet leiden.

Belangrijk is het na te gaan, hoe de Staatscommissie tot haar voorstel is gekomen. Zij is begonnen met eene omvangrijke schriftelijke en mondelinge enquête in te stellen naar de wenschen en grieven van den landbouwenden stand. Een zeer toe te juichen werkwijze, want zoo wordt voeling gehouden met hetgeen er in de betrokken kringen leeft. De kans wordt geringer, dat men hervormingen op papier uitwerkt, welke door de betrokkenen niet als noodzakelijk of slechts wenschelijk worden gevoeld.

Het bevreemdt daarom, dat de Commissie met het thans door de Regeering overgenomen voorstel is gekomen, daar de door haar voorgestelde regeling bij de bedoelde enquête niet een wensch der bevolking is gebleken. Vele en velerlei zijn de wenschen bij die enquête tot uiting gekomen, maar ze gaan veelal in geheel andere richting.

Het thans aanhangige voorstel ligt m.i. dan ook niet in de lijn der historische ontwikkeling van den landbouw.

Beschouwt men de ontwikkeling van de agrarische toestanden in den loop der geschiedenis, dan ziet men, zoowel hier te lande als elders, een steeds lossere worden van de verhouding van pachter tot landheer. De in vroeger eeuwen zeer gebruikelijke deelpacht (garvenpacht, Fr. métayage), waarbij de landheer een evenredig deel van de opbrengst als zijn aandeel ontving, zoodat pachter en eigenaar samen lief en leed deelden, is meer en meer verdwenen. In ons land komt ze nauwelijks meer voor. De gewone pacht heeft de plaats ervan ingenomen en het daarbij, zooals wij zagen, reeds in het Romeinsche Recht geldende remissierecht, door bedingen tusschen partijen, meer en meer buiten werking gesteld.

Het zou kunnen zijn, dat deze ontwikkeling slechts door de landheeren, tegen den wil der pachters, zou zijn geforceerd, maar daarvan blijkt niets. Het is zelfs de vraag, of de ontwikkeling, zooals zij zich heeft voltrokken meer in het voordeel van den landheer dan in dat van den pachter is geweest.

Het staat dus nog te bezien of de pachter zich op den duur over de nieuwe regeling zal blijven verheugen. Wel zal hij haar waarschijnlijk in den aanvang met vreugde begroeten, want dan beteekent zij voor hem niet anders dan een onvoorziene hulp in den nood. Zoodra de thans loopende pachtcontracten zijn geëindigd, krijgt de zaak voor hem allicht een ander aspect.

Als blijvende regeling schijnt mij de inhoud van het ontwerp dus weinig aantrekkelijk. Of de regeling echter als crisismaatregel verdedigbaar is?

Mij dunkt, de tijden zijn, hoewel moeilijk, nog niet

zoo donker, dat men haar als zoodanig heeft te aanvaarden. Mocht de toestand voor de pachters zoo ernstig worden, dat ter voorkoming van maatschappelijke rampen ingegrepen moet worden, dan verlieze men toch nimmer uit het oog de gevolgen aan hetgeen men voorstelt verbonden. Mocht men dan toch tot de thans gewilde regeling besluiten, dan haalt men haar niet met vreugde in, maar men aanvaardt haar als een noodzakelijk kwaad, dat velen onverdiende schade berokkent. Verwachtingen voor de toekomst, welke toch niet in vervulling gaan, worden dan niet opgewekt.

Is ingrijpen onafwendbaar, dan is eene regeling als wordt voorgesteld echter niet ruim genoeg. Zij helpt alleen den pachter, die te zware lasten op zich heeft genomen, maar niet den landbouwer op eigen grond, die in dergelijke omstandigheden verkeert, met name doordat hij, voor een belangrijk deel met opgenomen geld, den grond te duur heeft gekocht. Wordt de pachter geholpen, dan heeft ook deze boereigenaar aanspraak op hulp.

Thans nog eenige opmerkingen over de redactie van het ontwerp.

Art. 1628 kent recht op remissie toe, wanneer de opbrengst van het bedrijf niet meer heeft bedragen dan $\frac{2}{3}$ van hetgeen te verwachten was. Opzettelijk spreekt het ontwerp van opbrengst van het bedrijf en niet, zooals de tegenwoordige wet, van oogst. Blijkbaar is hier de netto-opbrengst bedoeld. Het komt mij echter gewenscht voor, dat dit uitdrukkelijk wordt gezegd.

De pachter, die aanspraak op remissie maakt, zal natuurlijk de feiten, waarop hij die aanspraak grondt, moeten bewijzen. Weinig pachters zullen echter een voldoende duidelijke en volledige boekhouding hebben om dat bewijs te kunnen leveren. Het feit, dat de opbrengst van het bedrijf niet meer heeft bedragen dan $\frac{2}{3}$ van hetgeen te verwachten was, zal veel moeilijker zijn te bewijzen dan het verloren gaan van den geheelen of den halven oogst, thans door de wet als voorwaarde voor recht op remissie gesteld.

Het ontwerp spreekt van de opbrengst van het bedrijf, op de gehuurde landerijen uitgeoefend. Zullen er geen moeilijkheden rijzen, indien het bedrijf gedeeltelijk op gehuurden, gedeeltelijk op eigen grond wordt uitgeoefend?

De opbrengst moet gedurende een huurjaar of een huurseizoen niet meer dan $\frac{2}{3}$ hebben bedragen. Gezegd wordt niet, dat een huurseizoen alleen voldoende is, indien de huur slechts voor een zoo korten tijd is aangegaan. Toch is dat zeker de bedoeling. Maar die bedoeling moet dan ook in het artikel tot uitdrukking worden gebracht.

De aanspraak op remissie vervalt na verloop van zes maanden na het eindigen van het huurjaar of het huurseizoen, waarover de huursom verschuldigd is. Zal hierop geen uitzondering moeten worden gemaakt voor het geval, dat de pachter, voor de volle pacht aangesproken, zich bij wijze van verweer op zijn remissierecht beroept? Anders kan de eigenaar den pachter zijn recht doen verliezen door eerst na zes maanden de pacht op te eischen, tenzij de pachter tot behoud van recht van den rechter een declaratoire uitspraak heeft gevraagd. Dat hij het laatste zal moeten doen, zal echter wel niet door de ontwerpers zijn bedoeld.

Wij zagen, dat het ontwerp in enkele gevallen ook een recht van den eigenaar op verhooging der pacht kent, met name wanneer de opbrengst door prijsstijging van de voortbrengselen van het bedrijf ten minste $\frac{1}{3}$ hooger is geweest dan te verwachten was. Ware het niet billijk, recht op verhoging ook toe te kennen, indien de opbrengst hooger had kunnen zijn, maar b.v. door laksheid van den pachter niet hooger is geweest? Mag de eigenaar van die laksheid de dupe worden?

In ieder geval moet, zegt het ontwerp, niettegenstaande de pachtverhoging, de pachter een billijk aandeel in de meerdere opbrengst behouden. Wat is

hier echter een billijk aandeel? De helft, een derde, tweedenden? Waar iedere leidraad ontbreekt, lijkt het mij voor den rechter uiterst moeilijk het bedrag der verhooging te bepalen.

Teneinde wetsontduiking tegen te gaan, bepaalt artikel 1632, dat, met afwijking van het bepaalde van art. 776 (ten aanzien van erfpacht), de artikelen 1628 t/m. 1632 overeenkomstige toepassing vinden, wanneer tegen een vergoeding ineens of in termijnen zakelijke genotsrechten op landerijen voor tien jaren of korter bij overeenkomst gevestigd zijn. Deze bepaling moest, dunkt mij, in art. 776 zelf worden opgenomen. Wie de wettelijke regelen inzake erfpacht in den daaraan gewijden titel van het wetboek raadpleegt, behoort daar zooveel mogelijk alle op het onderwerp betrekking hebbende bepalingen bijeen te vinden. In ieder geval schijnen mij afwijkingen van de daar gegeven regelingen op plaatsen, waar men die niet zou zoeken, voor wie de wet raadpleegt, misleidend.

In art. 2 van het ontwerp vindt men de bepaling, dat ook voor bestaande pachten het ruimere remissierecht zal gelden. Vooral in verband met dit voorschrift is het noodig, zich wel rekenschap te geven van wat wordt beoogd. Zooals wij zagen, houdt het in eene onteigening zonder schadeloosstelling van den landheer van een deel zijner rechten ten gunste van den pachter. Dit kan, wij zeiden het reeds, wellicht gerechtvaardigd zijn bij een door den nood der tijden voorgeschreven crisismaatregel, in een voor normale tijden bedoelde regeling, als hoedanig zij door de regeering is aangediend, past een dergelijke bepaling niet.

Alvorens te eindigen nog een algemeene bedenking. Zij betreft de zeer verminderde rechtszekerheid, welke wordt het ontwerp wet, op het gebied der huur van landerijen zal bestaan. Niet alleen zal daardoor voor den landheer het grondbezit aan aantrekkelijkheid verliezen, ook de pachter zal de nadeelen ervan ondervinden. De Staatscommissie voor den Landbouw liet zich dan ook op grond van die rechtsonzekerheid weerhouden om voorstellen te doen als thans in het ontwerp zijn belichaamd.

De conclusie, waartoe ik op grond van het bovenstaande meen te moeten komen, is deze.

Voor zoover het op ruimer schaal toekennen van een recht op remissie met mogelijkheid ook van pachtverhooging, als in het ontwerp voorgestaan, betreft nog te sluiten pachtcontracten, kunnen landheer noch pachter zich over schending hunner rechten ten gunste van den ander beklagen. De hoogte van de nieuwe pachtprizen zal zich regelen in overeenstemming met de wijziging door de wet in de pachtcondities gebracht. De vermindering der rechtszekerheid blijft echter een ernstig bezwaar. Dit punt weegt bij mij zwaarder dan bij Regeering en Staatscommissie.

Voor zoover het ruimere remissierecht ook zal worden toegekend voor *lopende* pachtcontracten, zie ik in de voorgestelde regeling een geldelijke staats-hulp aan den pachter uit de beurs der landeigenaren, welke slechts in zeer bijzondere omstandigheden van uitersten nood wellicht verdedigbaar is. In die omstandigheden zal ook hulp aan te zwaar belaste landbouwers op eizen grond billijkheidshalve niet achterwege mogen blijven.

W. C. MEES R.A.Z.V.

Amsterdam.

NOG EENS: HANDELSPOLITIEK EN VERBRUIKERSBELANG.

De uiteenzetting van Mr. Smislaert in het nummer van 15 Februari l.l. van dit orgaan, gegeven onder het opschrift „Tijdelijke bescherming, prijsverhooging en werkgelegenheid”, doet mij terugkomen (in letterlijken zin!) op mijn beschouwingen over „Handelspolitiek en Verbruikersbelang” in het nummer van 25 Januari l.l.

Het interessantste uit de uiteenzetting van Mr. S. is voor mij het begin daarvan, waar hij spreekt van

de „algemeene geldigheid” van „de wetten, die de invoering van bescherming altijd en overal hebben beheerscht”. Ik geloof nl., dat hier een cardinaal verschilpunt tusschen Mr. S. en mij aan den dag treedt, een verschilpunt, dat een vruchtbaar debat over de vraag, of tijdelijke invoerbelemmerende maatregelen bij de huidige verhoudingen ten goede kunnen komen aan de volkswelvaart en door het belang van de verbruikende gemeenschap kunnen worden geëischt, vrijwel uitsluit. Want wanneer men uitgaat van de premisse, dat „de wetten, die de invoering van bescherming altijd en overal hebben beheerscht” van een dusdanige „algemeene geldigheid” zijn, dat ze, *afgescheiden* van de toestanden en verhoudingen van een bepaald oogenblik of van een zekere tijdruimte, werken, dan is — waar wederzijds aangenomen wordt, dat die werking in het nadeel *was* van de algemeene volkswelvaart — het pleit ten nadeele van bescherming-voor-dit-oogenblik beslecht. Ieder woord, om aan te toonen, dat die wetten ook *thans* werken, is daarenboven alsdan verspilling van energie, want hetgeen men wil aantoonen is van te voren als vaststaande aangenomen.

Het feit echter, dat Mr. S. erkent, dat „ongetwijfeld de zeer ongewone posities der industrieën in beide landen van (een bezwaarlijk vooraf te bepalen) invloed” kunnen zijn „op de toepassing van de wetten, die de invoering van bescherming altijd en overal hebben beheerscht”, vormt een brug voor verder debat. . . omdat het zijn praemisse, dat „het zeer bijzondere van het geval of van de motieven aan de algemeene geldigheid dier wetten zeker wel geen afbreuk (zal) doen”, in wezen omver gooit. Immers, wanneer men erkent, dat de werking van de wet afhankelijk is van bepaalde invloeden, dan kan van een *algemeene* geldigheid dier wet niet meer gesproken worden. En al is principieel voor Mr. S. het begrip „economische wet” een geheel ander dan voor mij, praktisch komen we dan toch in zooverre overeen, dat ook hij aan, van het „normale” afwijkende, omstandigheden een dusdanigen invloed toekent, dat men er bij de vraag van de toepassing van zulk een wet rekening mede heeft te houden. (a)

Mr. S. heeft in zijn prae-advies voor de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid betoogd, dat zonder prijsverhooging van het vreemde fabrikaat de bescherming als zoodanig faalt; en in één adem voegde hij daaraan toe, dat het „de verbruikers der hier bedoelde goederen (zijn), die de premie van dezen maatregel betalen”. Tegen dit laatste, dat volstrekt niet hetzelfde is als het eerste, ben ik opgekomen; als juist heb ik erkend, dat zonder prijsverhooging — in dezen zin: dat het vreemde fabrikaat hier duurder over de grens komt — de bescherming faalt; maar ik heb daarnaast betoogd, dat dit-duurder-over-de-grens-komen lang niet overal en zeker niet in wollen omvang zal worden betaald door de verbruikers. Als Mr. S. van een „prijsverhogende werking” van valuta-protectie spreekt, dan drukt hij zich — tot zijn eigen schade — te vaag uit. De vraag is immers, voor *welk* economisch subject die prijsverhogende werking zich doet gelden. Deze vraag gaat Mr. S. echter — op het oogenblik dat hij haar moet stellen — voorbij: hij vraagt nl. alleen of een nijverheidstak in Nederland door valuta-protectie te helpen is „ook wanneer het Deutsche fabrikaat tengevolge dier maatregelen *hier*” niet in prijs zou stijgen”. Dat „hier” zegt niets; Mr. S. had moeten stellen „ook wanneer het Deutsche fabrikaat ten gevolge dier maatregelen niet in prijs zou stijgen *voor den consument*”. Z66 — zonder vaagheid — geponeerd, zou Mr. S. wellicht hebben gezien, dat de beantwoording van zijn vraag juist *afhankelijk* is van de beantwoording van deze andere vraag: of het „duurder in het land komen” en het „duurder worden voor den consument” elkaar dekken. Eerst na de beantwoording van deze vraag is het antwoord op de vraag van Mr. S. te geven, en niet daarvoor.

¹⁾ Cursiveering van mij. C. R.

In mijn artikel nu betoogde ik, dat het „duurder in het land komen” absoluut niet beteekent het „duurder worden voor den consument”. Dat Mr. S. het hier niet mede eens is, is zijn recht; maar wanneer hij het doet voorkomen, als zoude hij de *mogelijkheid* hiervan niet *begrijpen*, dan doet hij zichzelf onrecht. Voor mij kan dit intusschen kwalijk een aanleiding wezen, om in herhalingen te treden. (b)

Dat de Deutsche uitvoer-politiek erop gericht is „den Marktpreisen des Bestimmungslandes anzunähern”, gelooft Mr. S. niet. Mijnerzijds mag ik er nu nogmaals de aandacht op vestigen, dat dit Leitmotiv der Deutsche uitvoer-politiek aldus weergegeven wordt in „De Nederlandsche Nijverheid” van 10 Februari 1921, waar een *Deutsche autoriteit* — Reichskommissar für Aus- und Einfuhr — aan het woord wordt gelaten. Daarnaast mag ik wijzen op de toezegging van de *Deutsche Regeering* in de vergadering van den „Wirtschaftspolitische Ausschuss des Reichswirtschaftsrats” op 4 Januari 11., dat zij het „Ausfuhrabgabentarif” zóó zal inrichten „daz er sich möglichst den Schwankungen der Valuta, der Lage der Auslandsmärkte und dem Beschäftigungsgrad der Industrie anpaszt”. (c)

Thans de „ $x + y$ -formule”. Mr. S. beschouwde valuta-protectie als een ondeugdelijk middel tegen werkloosheid, „daar niet arbeidsgelegenheid vermeerderd, doch slechts verschoven” daardoor wordt; de prijsverhoging, aldus Mr. S., „noopt den verbruiker $fx + fy$ te betalen voor wat vroeger fx kostte; hij kan de fy niet meer besteden aan andere waren; op de markt van die andere waren zal dus idem zooveel de afzet dalen.” Ik heb daartegen aangevoerd, dat deze formule alleen dan zou opgaan, wanneer „de geringere afzet op alle markten, waarop de fy anders besteed zouden zijn, *evenveel* vermindering van werkgelegenheid met zich brengt als er vermeerdering van werkgelegenheid is door de bescherming”, maar dat „afzet en werkgelegenheid op de eene markt zich absoluut niet in dezelfde rede (verhouden) als afzet en werkgelegenheid op andere markten”. Met dit laatste is Mr. S. het eens, en hij spreekt nu van „het onvolledige, gebrekkige, te veel generaliseerende van zulk een formule”. Deze nieuwe conclusie van Mr. S. is echter zelve nog wat onvolledig en gebrekkig: 1o. omdat hij er niet bij vermeldt, dat de „ $x + y$ -formule” — die over *den afzet* spreekt — geen enkele aanwijzing geeft wat betreft *de hoeveelheid arbeidsgelegenheid*, en geen schijn van bewijs levert vóór louter *verschuiving* van arbeidsgelegenheid als gevolg van prijsverhoging; 2o. omdat hij geen rekening houdt met den invloed, die de stijging der koopkracht van de oorspronkelijk werkloozen op den afzet heeft. (d)

Mr. S. heeft zich de vraag gesteld, of ik er wel aan gedacht heb, dat „de consument” niet alleen is de „man in the street”, maar dat „al onze industriele ondernemingen (zij het niet alle in gelijke mate) op groote schaal verbruikers zijn van elkanders voortbrengselen”. Inderdaad is dit mij niet onbekend noch ontgaan. Maar Mr. S. maakt een fout, wanneer hij ook bij deze laatste groep consumenten zijn „ $x + y$ -formule” aandraagt, om te betoogen, dat door de bescherming van industrie A. de voortbrengings-kosten van industrie B. hooger kunnen worden, waardoor industrie B. dan wellicht niet meer zal kunnen concurreeren en hare arbeiders zal toevoegen aan de schare der werkloozen. *Hiermee* heeft de „ $x + y$ -formule” niets te maken, want het gaat hier niet om industrie B. als consument, maar als producent. (e) Bij de beschouwing van de „ $x + y$ -formule” heeft het dus geen zin, om over dit producenten-belang te spreken. Op zichzelf mag dit belang — bij de vraag of een bepaalde industrie al dan niet beschermd zal worden tegen valuta-concurrentie — natuurlijk niet buiten beschouwing blijven. In dezen geest spreekt ook het Comité van Verweer tegen abnormale valuta-concurrentie, waar het in een vlugschrift „Handels-

politiek en Volkswelvaart” betoogt, dat men aan een Regeeringscommissie de bevoegdheid moet geven om „voor iederen tak van nijverheid, die zich daartoe aanmeldt, de voor- en nadeelen van zijn tijdelijke bescherming af te wegen en naar bevind van zaken den tot tijdelijke bescherming bevoegden Minister van L., N. en H. te adviseeren, al dan niet tijdelijk bescherming te verleenen”. (f) En wanneer Mr. S. het, zeker niet onmogelijke, geval stelt, dat wij „door valuta-toeslagen te hulp (zouden komen) aan een nijverheidstak, welks product slechts in geringe mate menschelijke arbeidskracht vordert en wij bedreigden daardoor het bestaan van anderen, in welker productiekostentotaal de post arbeidsloon van geheel overwegende beteekenis is” en terecht concludeert, dat wij daarmee „stellig meer arbeidsgelegenheid (zouden) hebben vernietigd dan geschapen” — dan zal hij het er toch ook mee eens zijn, dat het omgekeerde geval eveneens zeer wel mogelijk is, en dat het hier dus zuiver betreft: een afwegen van belangen, om tot verstandige tijdelijke bescherming te geraken. (g)

Het is jammer, dat Mr. S. zijn betoog ontsiert door van degenen, die pleiten voor tijdelijke bescherming tegen de ongezonde valuta-concurrentie, het „opmerkelijk” te noemen, dat door hen „niet (althans openlijk niet) geroepen wordt om bescherming *pur et simple*”; en hij teekent daarbij aan: „men hoort ook niet zeggen, dat wij door de langjarige toepassing van ons vrijzinnig handelstarief in deze moeilijkheden zijn geraakt en dat die ons bespaard zouden zijn gebleven, indien wij destijds maar zóó wijs waren geweest het ontwerp-tariefwet van Mr. Harte van Tecklenburg of dat van Mr. Kolkman te hebben aangevaard”. Waar ik ieder denkbeeld van kwade trouw van mij wil afwerpen, kan ik de aangestipte ontseering van Mr. S. betoog alleen verklaren uit het feit, dat hij de beweging van hen, die vóór valuta-protectie zijn, niet voldoende van nabij kent, noch volgt: immers, noch in de personen, die het „Comité van Verweer tegen abnormale valuta-concurrentie” vormen, noch in de uitingen van dit Comité kan hij de geringste aanwijzing vinden, die zijn opmerking rechtvaardigt; kennisname van die personen en van die uitingen zou hem integendeel van de absolute ongegrondheid van zijn uitlating kunnen overtuigen. En wat het laatst-geciteerde betreft: deze aanteekening kan ik alleen begrijpen, wanneer ik aanneem, dat Mr. S. in de voorstanders van valuta-protectie wil zien protectionisten „pur et simple” en hen *als zodanig* wil bestrijden. Waarschijnlijk speelt zijn praemisse — dat „de wetten, die de invoering van bescherming altijd en overal hebben beheerscht” algemeen geldig zijn en werken, *afgescheiden* van de toestanden en verhoudingen van een bepaald oogenblik of van een zekere tijdruimte — hem hier weer parten. (h)

Deze abstractie van de realiteit straalt in meer passages van het betoog van Mr. S. door; zóó b.v., waar hij vrees voor een herhaling van het vicieuze cirkelen „prijsverhoging-loonsverhoging-prijsverhoging enz.”. Afscheiden van het feit, dat Mr. S. hier vergeet, dat hij *valuta*-protectie heeft te bestrijden — dus een protectie, die *allerminst algemeen* in toepassing kan worden gebracht —, moge hij toch bedenken, dat we in een crisis, met zeer gecompliceerde oorzaken, zitten, die bij de vraag van prijsverhoging en van derzelve omvang, ook een woordje meespreekt. (i)

„Wanneer de buitenlandsche valuta-concurrentie”, aldus het Comité van Verweer in zijn reeds geciteerde brochure, „de eenige oorzaak zou zijn van de huidige malaise der Nederlandsche industrie, dan ware voor de vrees van handhaving van het hooge loon-niveau heel wat te zeggen. Maar die concurrentie is niet de eenige oorzaak. Er zijn nog andere oorzaken, die door tijdelijke beschermende maatregelen niet zullen worden weggenomen. (j) En wanneer wij dan ook zien, wat in landen, waar beschermende maatregelen genomen worden, op het gebied van loonen en arbeidstijden gebeurt, dan blijkt hier heelemaal geen grond voor eenige vrees, dat het geleidelijk herstel door bescherming wordt tegengehouden, te bestaan. In het jongste ge-

schriftje van „Het Vrije Ruilverkeer” wordt erop gewezen, hoe in Engeland loonen worden verlaagd en arbeidstijden verlengd... hoe in Amerika belangrijke loonsverlagingen op groote schaal plaats vinden... hoe Zwitserland een werkweek van 52 uur overweegt. Men kan alleen dan angst hebben voor een belemmering van het geleidelijk herstel door tijdelijke beschermende maatregelen, wanneer — het klinkt contradictoer — men de idee heeft, dat met die bescherming alles pais en vrée in het economisch leven zal zijn. Maar wanneer men tijdelijke beschermende maatregelen pleit als onmisbare *schakel* in de keten van redmiddelen tot verzachting van de crisis-ellende, dan is er voor een dergelijke angst geen plaats. Integendeel, het geleidelijke herstel zal er door bevorderd worden. Ondanks het doorgevoerde vrijhandelsstelsel is van eenigszins algemeene loonsverlaging nog geen sprake. Te verwonderen is dat niet: want tegenover de loonsverlaging kan men op het oogenblik niet de allerminste compensatie stellen; den invloed der buitenlandse concurrentie tast men immers door die loonsverlaging niet aan. Combineert men echter met loonsverlaging en werktijdverlenging tijdelijke bescherming, dan verboudt zich de zaak anders: dan staat tegenover de ongunstiger arbeidsvoorwaarden de meerdere zekerheid van werk, wat voor den arbeider het aanvaarden dier ongunstiger arbeidsvoorwaarden aannemelijker maakt. Want ook de arbeider rekent en redeneert: wat zal ik een lager loon aanvaarden, wanneer er zich toch geen uitzicht door opent, dat ik dat lager loon werkelijk zal kunnen verdienen? Alleen als er bij loonsverlaging meer werk aan den winkel komt, dan heb ik ten slotte aan het werkelijkte- verdienen lage loon meer dan aan het hooge, dat alleen maar op papier staat.” (k)

De wijze, waarop op het oogenblik het voorstel der drukkers-patroons door de arbeiders wordt afgewezen (welke afwijzing op zichzelf — het is eigenlijk overbodig dit te zeggen — allerminst van een goeden economischen blik getuigt), is de proef op de som, dat deze kijk op de arbeiders-mentaliteit inderdaad juist is.

Het is merkwaardig, dat de uitgebrede bestrijding van Mr. S. van mijn artikel niet ingaat op het slot daarvan, waarin ik het alternatief stelde: „of wel een tijdelijke, verstandig toegepaste, bescherming van de tijdelijk noodlijdende industrieën, ook al gaat eventueel een verschuiving van de koopkracht als gevolg van prijsverhooging daarmee gepaard, of wel beginnen met zijn levensomstandigheden te wijzigen naar Duitschen trant”. (l)

Wanneer men dit alternatief als zoodanig niet bestrijdt, maar men verwerpt het eerste — tijdelijke valuta-bescherming —, dan heeft men zich openlijk ervoor uit te spreken, dat men het tweede economisch-begeerenswaard acht en die richting uit wil.

Ik voor mij moet, wat dit laatste punt betreft, herhalen wat ik elders schreef, dat dit naar mijne meening „ons niet op den begaanbaren grond van het economisch mogelijke zou brengen, maar ons zou doen storten in den afgrond van het sociaal-onmogelijke”.

Er is intusschen toch iets positiefs, dat door tegenstanders van tijdelijke invoerbelemmerende maatregelen tegen abnormale valuta-concurrentie wordt aangegrepen, om aan het dilemma, dat ik stelde, te ontkomen. In het, nog niet zoo lang geleden verschenen, Holland-nummer van de *Illustrierte Zeitung* wordt er hoog over opgegeven. Daar staat als volgt:

„Die kritische Lage der holländischen Industrie verursacht vielfach eine Antidumping-Propaganda, die indessen bei diesem nüchtern denkenden Volk bisher wenig Anklang fand... Neuerdings fanden vielfach Verhandlungen zwischen den einzelnen deutschen und niederländischen Industrien statt, um eine freiwillige Regelung zu treffen. Es ist sehr zu hoffen dass eine friedliche Regelung sich finden lässt, da sonst die Gefahr sehr gross ist, dass eine weitere Bedrängung der niederländischen Industrie doch noch einmahl zu einer staatlichen Abwehrmassnahme führt.

Bei einer bedeutenden Industrie ist bereits eine solche Einigung erzielt worden. Die deutschen Fabriken verpflichten sich nicht billiger nach Holland anzubieten als einen gewissen Prozentsatz unter den niederländischen Gesteuungskosten. Damit ist ihnen die Zuteilung aller grossen holländischen Aufträge gesichert; während die niederländische Industrie ebenso sicher auf die kleinen Aufträge rechnen kann. Diese ihrerseits wird nun keine weitere Propaganda für Antidumpingsschutz betreiben, sondern kann aus

eignem Interesse jede derartige Propaganda bekämpfen. Es wäre für Deutschland nichts wünschenswerter als wenn dieses Beispiel bald recht häufig Nachahmung finden würde.”

Ik heb hier en daar wat gecursiveerd. Men moet het minstens vijf maal overlezen, om dit alles in zijn opzet, wezen en doel werkelijk te begrijpen en zich ervan overtuigd te houden, dat men niet mis-gelezen heeft. — De vrijhandel is gered, alles is gered... behalve de eer en het waarachtige volks-welzijn. (m)

Mr. C. P. M. ROMME.

N a s c h r i f t.

Ter wille der beknoptheid moge ik mijn opmerkingen over het bovenstaande weergeven in den vorm van korte kanteekeningen.

a. Mij is niet duidelijk, waarom een (economische) wet niet algemeen geldig zijn kan, indien haar werking afhankelijk is van bepaalde invloeden. Overigens bedoelde mijn betoog slechts er nadrukkelijk op te wijzen, dat „valuta-protectie” ook bescherming is, wat niet teniet gedaan wordt door het feit, dat het motief voor *deze* bescherming in abnormale valuta-verhoudingen is gelegen.

b. Ter vermindering ook mijnerzijds van herhalingen wil ik slechts zeggen niet te gelooven aan de mogelijkheid, althans niet aan de waarschijnlijkheid, dat goederen wel duurder in het land komen, doch de verbruiker niets van prijsverhooging bespeurt. Deze, bij protectionisten geliefde, voorstelling uit zich in de leus: „tax the foreigner”, maar waar zag men die leus ooit verwezenlijkt? Mr. Kolkman geloofde daaraan niet, toen hij buitenlandsche spingarens wilde blijven vrijlaten, omdat anders de weverijen haar grondstof duurder zouden moeten kopen, ten nadeele van haar gunstige kansen op de wereldmarkt.

c. Ik wees op, door mr. R. ook thans niet weersproken *feiten*, waaruit bleek, dat dit „Leitmotiv” althans in die gevallen niet de Deutsche uitvoerpolitiek beheerschte.

d. Ad 1o. Hoe *bewijst* nu zijnerzijds mr. R., dat de verschuiving van afzet, door valuta-protectie veroorzaakt, niet met een vermindering, maar met een verruiming van arbeidsgelegenheid zou gepaard gaan? (Waarbij te bedenken, dat de valuta-bescherming van verschillende bedrijven voor vele andere een nadeel zijn zou). Ad 2o. Wat zou de stijging der koopkracht van vroegere werkloozen baten, als zij door evenveel of meer andere werkloozen, slachtoffers van een *in toto* beperkte arbeidsgelegenheid, werden vervangen?

e. Waarom moet men in economischen zin een fabrieksbedrijf louter als producent en mag men het niet ook als consument beschouwen? Ook voor fabrieken geldt wel degelijk de $x + y$ -formule; moet de schoenfabriek haar leder voor $f y$ meer dan voorheen kopen (ter wille der bescherming van onze nationale looierijen), dan zal ook zij die $f y$ niet voor andere uitgaven kunnen beschikbaar stellen.

f. Voor elken nijverheidstak, aldus dit Comité, moeten „de voor- en nadeelen van zijn tijdelijke bescherming” worden afgewogen. Die *nadeelen* moeten aldus worden opgevat, dat bescherming van bedrijf A. allicht een lasten-verzwaren voor bedrijf B. wordt, waartegen B. weer moet worden beschermd, wil deze niet in slechter conditie geraken. Bescherming tegen bescherming, voordat men aan de eigenlijke valuta-protectie toe is, gelijk werd uiteengezet in het betoog der Nederlandsche Vereniging van Katoenspinners en Spinners-Wevers.

g. Met mij erkent mr. R. hier de mogelijkheid der benadeeling van eene industrie door bevoordeeling van de andere! Maar ziet hij dan niet in, dat die benadeelde voor 't minst *daartegen* beschermd zal willen worden en wij dan dus regelrecht verzeilen in de bovenbedoelde bescherming-tegen-bescherming? En hoe zal de wetgever of welke onpartijdige commissie dan ook, de belangen gaan „afwegen”?

h. Waarom „ontsierd”? Elke gedachte aan kwade trouw was mij vreemd. Het was toch zeker niet ondenkbaar, dat protectionisten ten onzent de valuta-

moeilijkheden hadden aangegrepen als propaganda-materiaal voor „all-round”-bescherming en beweerd hadden, dat die moeilijkheden voor ons dubbel zwaar wogen, omdat wij sedert '62 en '77 een vrijhandelsgezinde richting hebben gevolgd. Zonder arglist heb ik vastgesteld, dat van zoo iets mij althans niets was gebleken. *Où est le mal?*

i. „Valuta-protectie..... allerminst algemeen.” Zie onder f. en g. hierboven: de bescherming tegen de bescherming.

j. 't Is gelukkig, dat men niet heel de malaise aan de valuta-concurrentie wijt! Inderdaad was de eerste ons niet onbekend, voordat de tweede zich vertoonde. En tot op zekere hoogte is, gelijk de Sub-commissie uit de Commissie voor de Economische Politiek opmerkte, de valuta-concurrentie wegens de lage-prijzen-tendentie een middel tegen de malaise, welker oorzaak vooral aan de duurte toe te schrijven is.

k. Dat loonsverlaging ten onzent nog weinig algemeen is, heeft met het doorgevoerde vrijhandelsstelsel niets te maken. Dat men in beschermende landen tot belangrijke loonsverlagingen gekomen is, kan geïllustreerd worden als bewijs, dat bescherming door het aankweken van duurte tot loonsverhoging leidt. Hoe het Comité zeggen kan, dat men den invloed der buitenlandsche concurrentie door loonsverlaging niet aantast, is mij een raadsel. Telt het loon niet mee in de productiekosten en beheerschen deze niet de mogelijkheid van mededinging? Juist omdat een arbeider liever een laag geldloon verdienen dan een papieren hooger loon niet beuren zal, brengt ook zijn belang mee de door protectie te kweken prijsstijging, bron van loonsverhoging, te ontgaan.

l. *Tertium datur*: door intensief werken, door verhooging der voortbrenging, door laaghouden van de kosten, aan de mededinging zooveel mogelijk het hoofd te bieden en onze nijverheid te laten blijven staan op den grondslag, waarop zij tot ontwikkeling is gekomen: een laag, fiscaal tarief, waardoor arbeiders ten onzent met een laag geldloon niet achterstonden bij hooger bezoldigden in duurere landen, waardoor onze fabrieken het vele, dat zij van elders betrekken moesten, hier zonder extra-kosten verkrijgen konden, waardoor wij tot die goedkope voortbrenging in staat waren, die in stijgenden export van Nederlandsch fabrikaat uitdrukking vond. Buijen wij die lijn om, meenende dit ongestraft „tijdelijk”, voor sommige bedrijfstakken, te kunnen doen, dan zie ik niet, hoe wij door de huidige moeilijkheden (welker omvang men niet overschatten moet) ooit tot den vroegeren toestand zouden kunnen terugkeeren.

m. De ironie, als slot-effect op zichzelf niet verwerpelijk, is hier misplaatst. Indien het bericht omtrent de (niet genoemde) „bedeutende Industrie” juist is, valt toch te zeggen, dat dergelijke afspraken bezwaarlijk op groote schaal te maken en vol te houden zouden zijn. Allerminst waar het stelsel van vrije mededinging heerscht en ongeroepen gegadigden de uitvoering van het plan kunnen storen. Alles wat ligt op het veld van prijs-conventie, pool, ring, trust, kartell enz. gedijt het best achter den hoogen tariefmuur der protectie. Waar de vrije handel de vrije mededinging toelaat, is voor al zulke samenspanningen nauwelijks gelegenheid. Overigens: mr. Romme moet het toejuichen, als zulk een „Einigung” de valuta-concurrentie beperkt. Maar door welken Nederlandschen vrijhandelaar is of wordt dit verdedigd als een geoorloofd middel om de verbruikers aan de willekeur der contracteerende partijen over te leveren?

SMISSAERT.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

De uitsluiting in de machijnenijverheid en de onderhandelingen in den scheepsbouw; handelsbeweging over de maand Februari; een poging tot intrekking der Dyestuffs Act; regeeringshulp aan Rusland; inschrijving op schatkistpromes-

sen en -biljetten; de toestand op de geldmarkt.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 18 Maart 1922:

The present position in this country does not furnish much comfort to the professional optimist. Two considerable labour disputes, the prospect of political upheaval, unsettled international problems, form the dreary staples of conversation.

The Engineering lock-out continues. This week a deputation from the Labour world called on the Government to press the case for an official inquiry. The request was refused on the ground that it would prejudice the ballot which the large number of unions concerned indirectly in the dispute are about to hold. On the other hand, the desire of the workers to have a public discussion of the problem will be in part satisfied by the discussion of the matters in dispute in the House of Commons on Monday next. At the moment of writing there is no prospect of a settlement. The whole question of the relations between skilled and unskilled men in the engineering industry is involved, and the employers, who have always desired to adjust conditions of employment in the industry to the movement of invention, which is constantly broadening the avenue of employment for unskilled, and therefore cheaper, labour, are taking this opportunity, when one third of the men is out of employment, to conduct „a fight to a finish”.

In the shipbuilding industry, the situation has again become worse, with the breakdown of the renewed negotiations of the week. The employers withdrew their demand for a cut of 26/6 per week in two parts, and produced a scheme whereby in the first instance only 16/6 would go in two parts, the other 10/- to be left over for future settlement. But this offer was coupled with a demand that the union officials, in putting the matter before their members, should do so without prejudicing the issue. The demand was refused, on the ground that to put officials in this position was intolerable. The employers will now have the right, if they wish, to insist on the original wage cuts, and lock out those workers who refuse. It is hoped that they will not press their advantage in this way, which can only have the effect of making a final settlement more difficult.

Altogether, it seems clear that the passive acceptance of wage reductions, which has been so marked a feature of the labour situation in recent months, is coming to an end. This is in the main due to the fact that prices are ceasing to fall with anything like the previous sharpness. Consequently, whilst previous cuts were accepted as fair under the circumstances, the present demands are resented as an attack on the standard of life, and are resisted much more bitterly. If trade revives, we shall see a sharp demand for wage increases, for the men are being exasperated at what they consider the mean advantage which employers are taking of the present necessities of the unions.

If trade revives; unfortunately, the revival seems to take a long time to materialise. This month's trade returns show an improvement, if the fall in prices is taken into account, but the rate of progress, when all is said, is disappointingly small. The position is as follows:

	Feb. 22	Jan. 22	Feb. 21
	(mill. £ stg.)		
Total Imports	69,4	76,5	97,0
Exports:			
U.K. Produce	58,3	63,1	68,2
Foreign and Colonial	10,2	8,5	8,0
Excess of imports over exports	0,9	4,9	20,8
Excess of bullion exports over imports	1,1	0,8	0,8

Imports have therefore fallen off by £ 7 millions since last month, whilst exports of British goods have increased by £ 5 millions, and exports of foreign and

colonial products have increased by £ 2 millions. The emergence of a favourable trade balance is a most interesting event. For many years the balance of trade has been overwhelmingly passive. The interpretation of the present position is no doubt that in the present condition of affairs both the demand of the country for raw materials, and the earnings of shipping have fallen, so that imports decline. But no one will care to regard this as a very pleasing phenomenon.

The official comment on the month's figures takes into account the fall in the value of exports as compared with imports. Import values have fallen on the average only by 25 per cent, whilst exports have fallen by one third in value, so that the price fall has been considerably greater in the latter case. Taking this factor into account, the official view is that, as compared to Feby., 1921 exports of goods from this country „show a very notable increase, amounting possibly to 30 per cent, as compared with a year ago". Further, it must be noted that Feby. is the shortest month in the year, so that part of the position is due to purely statistical factors.

When all is said and done, however, we still have over one and three quarter million unemployed. The difficulties of the position were well analysed this week by Mr. Baldwin of the Board of Trade, speaking at a convention of London traders. Wages were still in a good many cases above the economic level. But, further, Europe was the victim of nationalist passions which stimulated a tariff and maritime policy, not only fatal to British prosperity, but to their own.

He did not of course add that his own Government was also a sinner against the light, nor did he deal with the confusion in the currency arrangements of Europe. But as a protest against the extremes of the policy of self-sufficiency it was effective enough. On the immediate outlook, Mr. Baldwin could say nothing except that at best it would take some months before we could speak of a real trade revival.

The House of Commons this week had an opportunity, which it did not take, of doing something to remedy the evils of protection, when Mr. J. R. Remer, a Unionist member of the Coalition, asked leave to introduce a bill to repeal the Dye stuffs Act of 1920. He believed, he said, in protecting efficient industries, but the British dye industry had shown itself thoroughly inefficient, and the licensing policy under the act had led to grave abuses. The motion was opposed by another Unionist member, on the ground that the Germans could undercut our producers in some dyes, and were charging profiteering prices for those dyes which we could not at the moment make. If the industry in this country was to be ruined, we should be at the mercy of a foreign industry. At any rate this kills the story of dumping prices, of which we hear such a great deal. The motion was rejected by 197 votes to 115.

The advocates of large charitable assistance from Government funds to Russia have also been defeated. The Government was prepared to advance £ 100.000 in the shape of surplus stores, but at a time like this, it thought that anything more should be left to private charity. The debate, which took place in the House of Commons on Friday, was remarkable for the division across party lines which it revealed. Among the advocates of assistance were members of all parties in the House. It was of course very difficult for the official spokesmen. They had to defend the Government's attitude whilst defending themselves against the accusation of lack of humanity, not an easy role to sustain. Mr. Chamberlain said that we had done more to help Russia than any of the rich neutrals „who had been piling up money during the war", an argument which evidently pleased the House. If nothing is to be done for Russia beyond the grant of surplus stores, at least credits are to be put at the disposal of Portugal. A sum of £ 3 millions for commercial credits has been made available, and the announcement is responsible for the rise in

the rate of exchange this week. The credit is available for five years, and an importing syndicate will be formed in order to control the nature of the imports to be taken, which it is intended shall be confined to essential commodities.

This week the first tender for Treasury Bonds as well as for Treasury Bills was effected. This change of system, which was announced in the previous week, has not been welcomed in all quarters. No applications for less than £ 50.000 will be considered, but the Treasury is still prepared to issue the Bonds in small, as well as in large denominations. The result is that the small investor will still be able to buy the bonds, but he will have to buy through a middleman, who will naturally expect a profit. Treasury bonds have recently become a popular form of investment, and it is not altogether clear why the Treasury abandoned the method of direct sale to the public. Probably fiscal reasons predominated, though it would have been open to the Treasury to retain the right of varying the interest at short intervals, which would have given it nearly all it can gain under the tender system. The fact that the National Savings Certificates will be raised in price from 15/6 to 16/- in the near future, has led to a minor boom in this form of security, which has brought in a good deal of money to the Treasury.

Though conditions in the money market have not been quite so easy this week, as is seen by the rise in the Treasury Bill rate, yet investment conditions still favour the promotor, and yet issues are taken up very easily. Nothing is yet known about a new Conversion Loan, to take advantage of the prevailing plenty of capital. Possibly the Government experts consider that the trade revival is too remote to bother about, so that money will continue to be cheap for a good while to come.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Februari 1922, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van Februari 1921.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op f 1.038.191.623, waarvan f 764.005.652 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het leeningsfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geen verzwarring van belastingdruk medebrachten — is in totaal eene som van f 1.278.846.574 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 30.138.215 op, tegen f 28.363.571 in Februari 1921 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 1.774.644. De totale opbrengst in de afgelopen maand bleef f 5.661.868 ten achter bij de raming. Evenals de vorige maand, dient hierbij de opmerking te worden gemaakt, dat, in verband met den datum van inwerkingtreding der wet op de Successiebelasting en de termijnen van betaling, de hoogere opbrengst dezer belasting in de cijfers van Februari nog niet tot uiting kwam.

In vergelijking met Februari 1921 vertoonden in Februari 1922 vooral de grondbelasting, de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, de wijn-, geditilleerd- en bieraccijns een hooger opbrengstcijfer.

Daarentegen brachten minder op de personeele belasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de zout- en geslachtaccijns, de zegel- en registratierechten.

De opbrengst van de grondbelasting was deze maand f 146.882 hooger dan in de overeenkomstige maand van 1921, een gevolg van het inhalen van achterstand bij het opmaken der kohieren.

Voor het meerendeel der overige middelen valt moeilijk een bepaalde reden voor de meerdere of mindere opbrengst aan te wijzen.

De personeele belasting wijst eene vermindering van f 24.130 aan, de inkomstenbelasting eene hogere opbrengst van f 1.487.985, de vermogensbelasting eene hogere opbrengst van f 200.576, terwijl de bate uit de dividend- en tantiëmebelasting, die de vorige maand eene vermindering van f 1.292.605 aanwees, thans een bedrag van f 817.678 bij de opbrengst in de overeenkomstige maand van het vorige jaar ten achter bleef. In dezen achteruitgang weerspiegelt zich uit den aard der zaak de achteruitgang van het economisch leven en daarmee van de resultaten onzer bedrijven en ondernemingen.

Voor de meerdere of mindere opbrengsten van de accijnzen in de maand Februari 1922 gelden dezelfde oorzaken als vorige maanden.

Naast eene geringe hogere opbrengst van den suikeraccijns (f 14.175), valt eene vermeerdering van den wijn-, bier- en gedistilleerdaccijns te constateeren (respectievelijk f 16.234, f 107.867 en f 2.376.417).

De mindere opbrengsten van den zout- en geslachtsaccijns bedroegen deze maand onderscheidenlijk f 36.436 en f 305.742.

De zegel- en registratierechten bleven deze maand respectievelijk f 481.872 en f 868.344 bij de opbrengst in Februari 1921 ten achter.

Viel de vorige maand voor de invoerrechten en statistiekrechten eene meerdere opbrengst aan te wijzen (respectievelijk f 324.227 en f 969), deze maand bedroegen de verminderingen respectievelijk f 98.775 en f 54.783.

De toename van de opbrengst der loodsgelden bedroeg f 23.134 (de vorige maand bedroeg de hogere opbrengst f 22.533).

Van de mindere opbrengst van het recht op de mijnen f 63.320, is de juiste oorzaak niet bekend.

AANTEKENING.

Het Geddes Committee en de Economische Voorlichting. — Van de drie rapporten door bovengenoemde Commissie, samengesteld uit leiders van groote bedrijven, aan de Engelsche regeering uitgebracht, waarin zij voorstellen doet tot het aanbrengen van £ 86¼ miljoen bezuiniging (opdracht was £ 100 miljoen te vinden) houdt het eerste zich bezig met leger, zee- en luchtvloot, de Ministeries van Onderwijs, Volksgezondheid, Arbeid, de ouderdomsrente en de oorlogspensioenen, waarop hier niet nader zal worden ingegaan. In het tweede rapport worden de regeerings-bemoeienissen met handel, nijverheid, verkeer, visscherij en landbouw, benevens diverse andere posten onder de loupe genomen, terwijl in het derde o.m. het Ministerie van Koloniën, de rechterlijke organisatie, de posterijen, de Hooge Colleges van Staat, het Ministerie van Openbare Werken en dat van Buitenlandsche Zaken met daaronder ressorteerende diplomatieke en consulaire dienst de revue passeeren.

Ten aanzien van den Board of Trade en de verschillende daaronder ressorteerende diensten, alsmede van de sinds 1913 tot zelfstandige „Departments” onder leiding van Parliamentary Secretaries verheven afdelingen van den Board of Trade en het daarnaast opgerichte Transport-Ministerie wordt in het tweede Rapport het volgende overzicht der uitgaven gegeven:

	1913—14	1921—22	1922—23
	Uitgaven	Raming	Voorl. raming
	£	£	£
Board of Trade ..	359.862 ¹⁾	2.545.238	900.255
Department of Overseas Trade	—	488.946	345.039
Mercantile Marine Services	118.484	506.863	431.685
Mines Department	60.652 ²⁾	211.910	177.877
Ministry of Transport	—	453.502	280.000
Totaal	538.998	4.205.550	2.134.856

¹⁾ Inclusief uitgaven overgebracht naar andere hoofden.

²⁾ Opgevoerd op de begroting voor Binnenl. Zaken.

De raming voor 1922/23 omvat £ 247.000 uitgaven tengevolge van den oorlog. De raming der gewone uitgaven ten bedrage van £ 1.877.856 wil de Commissie nu tot £ 1.350.000 verminderen, een bezuiniging van £ 537.856 of ruim 25 pOt. dus.

Een der afdelingen van den Board of Trade is belast met de zorg voor het Board of Trade Journal. Hierover zegt het rapport het volgende:

De geraamde kosten, verbonden aan het uitgeven van het „Board of Trade Journal”, de kosten van huisvesting der redactie uitgezonderd, bedragen £ 15.770 per jaar, terwijl de opbrengst der verkochte nummers en abonneementen, na aftrek van korting voor den handel en algemeene onkosten, slechts £ 6.500 bedraagt. De oplage is ongeveer 10.000 exemplaren. Maatregelen zijn echter getroffen, om het geraamde tekort te dekken door het aannemen van advertenties ter publicatie in het „Journal”, waarvan men een opbrengst van £ 10.000 per jaar netto verwacht. Indien deze verwachting verwezenlijkt wordt en het „Journal” zichzelf bedruipt, hebben wij geen bezwaar tegen zijn voortbestaan, maar wij zijn van oordeel, dat het niet voortgezet moet worden, indien eenige bijdrage van den belastingbetaler noodig is.

In dit verband verdient vermelding, dat te beginnen met het nummer van 2 Maart jl. in het „Journal” een vijftal pagina's advertenties voorkomen.

Over het Department of Overseas Trade bevat het rapport de volgende beschouwingen:

De raming voor 1922/23 is vergeleken met die over 1921/22 als volgt:

1913/14 niet bestaand, doch ongeveer £ 34.000 begrepen onder de ramingen voor den Board of Trade en het Ministerie van Buitenlandsche Zaken.

1921/22 raming £ 488.946

1922/23 voorloopige raming „ 345.039 ¹⁾

Het personeel van het Department is voor de beschouwde twee jaren als volgt samengesteld:

	1 Aug. 1921	1 April 1922
Administr. ambt. en schrijvers	606	385
Ambt. overzee	85	71
Petroleum Department	25	19
	716	475

II. De kwestie van de organisatie der handelsvoorlichting in en over het buitenland is het voorwerp geweest van veel meeningsverschil en in de laatste vier jaren zijn vijf commissies ingesteld om den een of anderen kant van de organisatie te overwegen. De namen van deze commissies waren als volgt:

De Faringdon-commissie van 1917 over de organisatie der handelsvoorlichting in vreemde landen.

De Tilley-commissie van 1917.

De Cave-commissie van 1919 over het apparaat, waarover de regeering beschikt, wanneer zij zich op het terrein van handel en nijverheid begeeft.

De Steel Maitland-commissie van 1919.

De Holmes-commissie van 1920 over de bezetting en de werkmethode van het Department of Overseas Trade.

In twee gevallen konden de commissies geen unaniem rapport aanbieden en het vraagstuk is, zooals algemeen wordt erkend, een van zeer samengestelden en moeilijken aard.

Het Department vereenigt een deel van het werk van den ouden handelsvoorlichtingsdienst van den Board of Trade met dat van de handelsafdeeling van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken.

Uit de personeelcijfers blijkt, dat de werkzaamheden overzee ingekomen worden tot een zeer geringen omvang en dat de voornaamste beperkingen plaats vinden ten aanzien van het personeel van het hoofdkwartier, maar zelfs dan schijnt een aantal van 385 ambtenaren in het hoofdkwartier (sindsdien aangegroeid tot 396) ons ongerechtigd.

III. Wij hebben nauwgezet den aard van het werk overwogen, dat door het Department of Overseas Trade wordt verricht en men heeft ons een lijst van voorbeelden verstrekt, waarin het werk van het Department wordt geprezen. Wij geven in het hierbij gevoegde Appendix A voorbeelden uit de lijst, ten einde den aard van het werk te illustreren, dat men ons mededeelt te verrichten.

¹⁾ Nadat de voorloopige ramingen ons werden voorgelegd vernemen wij, dat de £ 345.039 voor 1922/23 waarschijnlijk tot £ 375.306 vermeerderd zullen worden, welk verschil grootendeels op rekening gesteld moet worden van de uitgaven in verband met de tentoonstelling ter gelegenheid van het eeuwfeest te Rio de Janeiro.

Het schijnt ons, dat dit soort van onderzoekingen naar afzetgebieden geheel valt buiten het terrein van de gewone regeeringsbemoedigen en niet betaald behoort te worden door de belastingbetalers. Wij vroegen het Department of het ons werkelijk groote transacties had mede te deelen, waarin het dienstbaar was geweest bij het verkrijgen van opdrachten voor het land, die anders verloren zouden zijn gegaan en men vertelde ons van een voorstel voor een contract met een vreemd land, dat in millioenen ponden liep. Bij onderzoek bleek ons echter, dat dit contract een Britsche regeeringsgarantie met zich medebracht en daar het een branche betrof, waarin de Britsche handel sterk vertegenwoordigd is in vreemde landen, hebben wij geenerlei reden om aan te nemen, dat, indien deze garantie niet noodig geweest ware, de firma's de hulp van de regeering zouden hebben ingeroepen. Inderdaad, in zooverre het groote ondernemingen betreft, zijn wij overtuigd, dat deze door middel van hun eigen vertegenwoordigers volkomen in staat zijn hun eigen zaken te doen en wat betreft kleine firma's vernemen wij, dat dit voor een groot deel door vereenigingen gebeurt, waarvan zij lid zijn, of ook door eigen pogingen. Wij zijn overtuigd, dat een regeeringsdepartment in dit land, dat geen financieele verantwoordelijkheid draagt bij het in overweging geven of aanbevelen van transacties aan de zakenwereld, geen praktisch nut zal stichten. Het in stand houden van een geweldig hoofdkwartier te Londen, bestaande uit bureaux en 396 ambtenaren, die over de £ 120.000 per jaar aan salarissen alleen kosten, tegenover ongeveer £ 34.000 uitgegeven door den Board of Trade en het Ministerie van Buitenlandsche Zaken in 1913—1914, schijnt ons ongerechtvaardigd.

De hulp, die naar onze meening de handel van het land met recht van de regeering kan vragen, is die in verband met tarieven, met introducties in vreemde landen en met algemeene inlichtingen. Hulp in aangelegenheden van ondergeschikt belang, zooals de vracht van Jaffa sinaas-appels, het aanwenden van oude scheermesjes of het verkrijgen van orders voor een aantal dozijnen manshonden, wordt ongetwijfeld op prijs gesteld, indien gratis verleend, doch naar ons oordeel is het niet de taak van de belastingbetalers om deze hulp gratis te verstrekken.

In deze omstandigheden zijn wij van oordeel, dat aanzienlijke besparingen zouden kunnen worden verkregen, indien de werkzaamheden van het Department in Londen aanzienlijk werden ingekrompen en zulke diensten, als noodzakelijk zijn, overgenomen werden door den Board of Trade in combinatie met de afdeling handelsrelaties en tractaten. Een zeer groote inkrimping zou mogelijk zijn in de organisatie van het hoofdkwartier, waarover de Holmes-commissie heeft gerapporteerd: „Voor zoover wij kunnen oordeelen, is het een groot kerkhof geworden en geen instrument tot het verstrekken van inlichtingen.” De handelsvertegenwoordigers in vreemde landen zouden, naar wij juist achten, komen te staan onder het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, maar ook direct bereikbaar zijn vanuit den Board of Trade. Sommige bezuinigingen zouden zonder verlies aan werkdadigheid kunnen voortvloeien uit een combinatie in zekere gevallen van de taak van de handelsvertegenwoordiging en de gewone diplomatieke vertegenwoordiging. In Dominions en Kroonkoloniën zou de Board of Trade zijn eigen vertegenwoordigers kunnen hebben, zoo noodig althans, wat wij betwijfelen. De afdeling van het Department voor exportcredieten en die voor tentoonstellingen zouden evenzoo kunnen worden opgenomen in den Board of Trade.

IV. Petroleum Department.

Het Petroleum Department werd opgericht in 1917, ten einde de petroleumvoorziening der verschillende ministeries in één hand te brengen, een probleem, dat acuut was geworden door de oorlogsomstandigheden en stond onder het aegide van het Ministerie van Munitie. Een zelfstandig Department werd het in November 1919.

Voorgesteld wordt, dat het een personeel van 19 man zal hebben op den eersten April 1922 en de kosten voor het volgende begrotingsjaar worden geschat op £ 9000. In zooverre het gaat om de binnenlandsche petroleumproductie is de behoefte aan een afzonderlijk Department niet duidelijk en indien, nu normale omstandigheden zijn weergekeerd, de Ministeries, die petroleum koopen, deskundige hulp en voorlichting noodig hebben, dan zijn wij van oordeel, dat deze veel economischer zou kunnen worden verleend door den Board of Trade met hulp van een deskundig adviseur, en dat de afzonderlijke organisatie, uit 19 personen bestaande en die £ 9000 per jaar kost, onnoodig is.

Van de voorbeelden, welke de commissie in Appendix A. geeft en die ontleend zijn aan een lijst van waardeerende brieven en verkregen resultaten, over-

gelegd door het Department of Overseas Trade, volgt hieronder een viertal:

....: *Messen e.d.*

.... hebben een methode uitgevonden om oude mesjes uit veiligheidsscheermessen te benutten en vinden daarvoor een geregelde markt in dit land. Het schijnt, dat een Duitse firma een artikel op dezelfde wijze produceert en hierover werden de heeren..... ingelicht, die den volgende brief aan het Department zonden: „Wij zijn U zeer verplicht, dat gij zoo nauwgezet aandacht schenkt aan onze belangen en onze aandacht vestigt op..... Door op deze wijze fabrikanten, zoo spoedig inlichtingen beschikbaar zijn, op de hoogte te stellen, wordt veel hulp verleend en snelle informatie is ongetwijfeld zeer vaak de oorzaak, dat een fabrikant aanzienlijk verlies en proceskosten bespaard worden. Gaarna betuigen wij U onze waardeering voor Uw belangstelling te onzen bate.”

....: *Textielgoederen, porcelein en karpotten.*

Een mededeeling van het voorgenomen bezoek aan het Vereenigd Koninkrijk van den heer....., chef van de inkoopafdeeling van een groot warenhuis te..... werd gezonden aan een groot aantal firma's. Een order is nu geplaatst bij den heer..... voor 500 dozijn manshonden.

....: *Litteratuur enz.*

Den handelsvertegenwoordiger te..... werd medege-deeld door het hoofd van een groote jongensschool, dat hij geen catalogi van eenige Engelsche uitgeverfirmas, waaruit hij boeken voor prijzen enz. zou kunnen uitkiezen, in zijn bezit had.

Als resultaat van een speciale circulaire hebben 16 uitgeverij hun catalogi of monsters gezonden aan de hoofden van een aantal scholen te....., die nu complete lijsten van de laatste schoolboeken te hunner beschikking hebben. De hoofden van verschillende scholen verzochten den handelsvertegenwoordiger het Department voor zijn hulp te bedanken.

De voorzitter van de vereeniging van sinaasappelkwekers te Jaffa schrijft: „Het is mij een genoegen U mede te deelen, dat ik er ten slotte in geslaagd ben, het geschilpunt inzake de verschepping, bestaande tusschen de kwekers te Jaffa en de scheepvaartmaatschappijen, te beslechten. Ik neem aan, dat Uw invloed medegewerkt heeft om de scheepvaartmaatschappijen in de reductie te doen toestemmen en ik dank U zeer voor de ons aldus verleende hulp.”

Over den invloed van bovengenoemde voorstellen der Commissie op de diplomatieke handelsvertegenwoordiging en den consulaire dienst bevat het derde rapport in een appendix bij het hoofdstuk over het Ministerie van Buitenlandsche Zaken een tweetal nota's van de zijde van dit ministerie in vereeniging met het D. O. T. Zonder de stelling der Commissie, dat de werkzaamheden van laatstgenoemd department in de toekomst behooren te worden beperkt tot het geven van algemeene inlichtingen en dat voortaan geen hulp aan den handel bij afzonderlijke transacties behoort te worden verleend, te bestrijden, wordt in de eerste betoogd, dat, hoewel naar schatting de werkzaamheden van het hoofdkwartier bij toepassing dezer beginselen onmiddellijk met ongeveer 75 percent zullen verminderen, die van de diplomatieke handelsvertegenwoordiging niet een zoodanige inkrimping zullen vertoonen, wegens de groote hoeveelheid ander werk, dat deze dienst steeds zal blijven hebben te verrichten. Een uitgewerkt voorstel wordt gedaan, waardoor, hoofdzakelijk door vermindering van het aantal ambtenaren van 43 op 24, de raming voor 1922/23 van £ 157.300 tot £ 110.0000 verminderd wordt, hetgeen noodig zal zijn bij aanneming van de voorstellen der Commissie. Betwijfeld wordt echter, of deze inkrimping doorvoerbaar zal zijn.

Welke inkrimping het personeel van den consulaire dienst zou kunnen ondergaan bij aanneming van de voorstellen der Commissie in zake het D. O. T., aldus de tweede nota, is onmogelijk te schatten.

Na een opsomming van de door dezen dienst te verrichten werkzaamheden wordt geconcludeerd, dat het opgeven van de commercieele bemoeiingen niet noodzakelijk zal leiden tot het opheffen van consulaten; hoogstens zou het kunnen leiden tot een inkrimping van het ondergeschikte personeel der meer gewichtige posten, doch meestal zou het verplichte werk, waar-

mede de consulaire ambtenaren belast zijn, alleen al tot het instandhouden van het huidige personeel noodzaken. Als zoodanig worden o.m. genoemd: het uitbrengen van rapporten aan het Ministerie van Buitenl. Zaken, werkzaamheden in verband met de scheepvaart, zorg voor Britsche onderdanen, uitreiken van paspoorten, notarieele en juridische functies.

Een plan wordt overgelegd, om, *nadat de aldaar in functie zijnde ambtenaren ontslag zullen hebben genomen* (in de nota gecurs.), tenzij van tevoren een regeling omtrent hun pensionneering zal zijn getroffen, vijf consulaten op te heffen, resp. daarvoor honoraire consuls aan te stellen, vijf consulaten in vice-consulaten te veranderen en veertien vice-consulaten op te heffen, resp. onder leiding te stellen van een honorair consul. Ter vergelijking zij hieraan toegevoegd, dat de begroting voor 1922/23 458 consulaire ambtenaren vermeldt.

De stellers der hierboven geresumeerde nota's laten zich, zooals gezegd, over de beschouwingen der Commissie inzake het D. O. T. niet uit. Van verschillende kant is echter van een aan die der Commissie tegengestelde opvatting blijk gegeven.

Men heeft kunnen lezen, hoe de te Melbourne vergaderende Australian Association of British Manufacturers verzet heeft aangeteekend tegen de opheffing van het Department, waarvan een noodlottigen invloed gevreesd wordt op den Engelsch-Australischen handel, daar de Amerikaansche en Duitsche concurrentie zich steeds krachtiger doen gevoelen. De City-redacteur van den „Manchester Guardian Commercial” is van oordeel, dat de hoerende opmerkingen, welke het rapport bevat, geheel onverdiend zijn, een oordeel, dat volgens zijn mededeeling door vele zakenlieden gedeeld wordt. Ook het Trade Supplement van de „Times” maakt front tegen de voorstellen der Commissie en herinnert er aan, hoe in 1897 een commissie opdracht kreeg inzake de economische voorlichting voorstellen te doen en hoe toen Sir James Mackay, thans Lord Inchcape, een minderheidsrapport uitbracht, vervat in termen, zeer veel gelijkend op die van het rapport van het Geddes Committee thans. Het blad vraagt, of de rest van de leden zich bij deze oordeelvelling maar zonder enig zorgvuldig onderzoek naar de vraag, of zij thans nog gerechtvaardigd is, heeft neergelegd.

Het bezwaar van het Times Trade Supplement is, dat in ieder geval een centraal bureau voor handelsinlichtingen noodig is en het vrees dat, wanneer het D. O. T. wordt opgeheven en men naar het oude systeem terugkeert, waarbij de werkzaamheden over den Board of Trade en het Ministerie van Buitenlandsche Zaken verdeeld worden, welk systeem een absolute mislukking is gebleken, men alle zegeningen hiervan weer zal gaan genieten, zooals de vervelende en bij verschijnen reeds verouderde consulaire verslagen, na eidelooze vertraging door het Ministerie van Buitenlandsche Zaken gepubliceerd, onder weglating van alles wat van wezenlijk belang is. Krachtigen steun vindt het blad in een ingezonden stuk in de Times van den heer W. L. Hichens, van Cammell, Laird & Co. Ltd., waarin deze schrijft over „het ouderwetsche systeem van verwarring en traagheid” en, in tegenstelling tot de Commissie van oordeel blijkt, dat het D. O. T. hulp van de grootste waarde zoowel aan kleine als aan groote ondernemingen heeft verleend. Dat de Commissie hiervoor geen oog heeft, wijt hij aan het feit, dat zij geen exporteur of fabrikant onder haar leden telt. Het besparen van £ 80.000 door opheffing van het D. O. T. vindt hij „een ongelukkig stuk krenterigheid” en hij vraagt of het in een tijd, dat ieder naar nieuwe afzetgebieden zoekt, verstandig is de kosten der verkoopsorganisatie te besnoeien? De ondernemers weten wel beter, laat dan, aldus de strekking van zijn betoog, ook bij den staat de zuinigheid de wijsheid niet bedriegen.

De regeering heeft de voorstellen tot bezuiniging slechts voor ongeveer de helft overgenomen. In zijn

op 2 Maart jl. in het Lagerhuis gehouden redevoering, waarin hij het standpunt van het kabinet ten opzichte van het rapport uiteenzette, zeide Sir Robert Horne ten aanzien van het D. O. T.:

Ik ga nu over tot een bespreking van het Department of Overseas Trade. De Geddes-Commissie beval zijn afschaffing aan. De geheele besparing, hierdoor verkregen, zou £ 94.000 per jaar zijn, omdat de Commissie niet in overweging geeft, dat zij, die thans voor het D. O. T. in de verschillende landen van de wereld werkzaam zijn, met hun werkzaamheden behooren op te houden of dat de handels-attachés, verbonden aan onze gezantschappen en consulaten, behooren te worden afgeschaft. Deze uitgaven zullen voortduren en daarom zou de geheele bezuiniging, welke zal worden verkregen, indien aan de voorstellen der Commissie zou worden gevolg gegeven, zooals ik zeide, £ 94.000 bedragen. Dit is een feit, dat ernstige overweging verdient. In den loop der laatste veertien dagen heb ik de meest dringende verzoeken van de machtigste organisaties van zakenlieden ontvangen, die mij verzochten er bij de regeering op aan te dringen, het D. O. T. niet af te schaffen. (Hooft, hoort). Zij deelen mij mede, dat sinds het werd ingesteld, zij voor 't eerst een deugdelijk middel bezaten, om de beste inlichtingen uit vreemde landen te krijgen, ten einde dien handel te kunnen drijven, waarvan de welvaart van het land en zijn exporthandel afhankelijk zijn. In de Dominions is men evenzeer verontrust over het voorstel. Hier heb ik een telegram uit Sydney van het bestuur der Australian Association of British Manufacturers, over de 2000 firma's vertegenwoordigend. Zij zeggen:

„Wij zien met schrik de voorstellen der Geddes-Commissie ten aanzien van de afschaffing van het D. O. T. Wij stellen het belang en de waarde van de diensten, welke door de Trade Commissioners bewezen zijn, op prijs en beschouwen het voorstel als moordend. Wij dringen er met nadruk op aan, dat het Department blijft bestaan, gegeven de noodzaak van het herstel van den Britschen handel in Australië.”

Dergelijke telegrammen komen uit verschillende andere gebieden en in een tijd, waarin de handel een zeer diepe depressie doormaakt en wij alles wat we kunnen behooren te doen ter bevordering der wederopleving, meenen wij, dat het een groote fout is, het instrument af te schaffen, dat de kooplieden in dit land en zij, die in overzeesche landen handel met hen drijven, als een zeer nuttige schakel in de keten hunner operaties beschouwen. (Hooft, hoort). Wij zijn echter voornemens de onkosten zooveel mogelijk te beperken en in plaats van de £ 94.000, die de Geddes Commissie voorstelt, zullen we in staat zijn een bedrag van £ 48.000 te bezuinigen, zoodat het verschil £ 46.000 bedraagt.

Tot zoover de Minister.

De Times weet nog mede te deelen, dat het de bedoeling is, dat het D. O. T. niet als zelfstandig lichaam zal blijven voortbestaan, doch weer een afdeling van den Board of Trade zal worden.

BOEKAANKONDIGING.

M. G. de Boer, Geschiedenis der Amsterdamsche stoomvaart. I, uitgegeven in opdracht der Amsterdamsche stoomvaart-maatschappijen door Scheltema en Hoekema's boekhandel, Amsterdam 1921.

Dit boek dankt zijn ontstaan aan het gelukkig initiatief der Amsterdamsche stoomvaartmaatschappijen, die een onderzoek naar haar geschiedenis wenschten en zich daartoe wendden tot een historicus van professie en reputatie, dr. M. G. de Boer. Een volkomen juist inzicht bracht de maatschappijen ertoe dezen arbeid, die waarlijk geen geringe wetenschappelijke eischen stelt, niet toe te vertrouwen aan iemand van hun eigen personeel, maar aan een man, die de ervaring heeft van het historisch onderzoek en van de historische uitbeelding tevens. Inderdaad was alleen zoo een goede oplossing te vinden van de lastige problemen, die de economische geschiedenis nu eenmaal stelt. In zooverre heeft toch de historie van ons welvaartsleven dit bezwaar tegenover b.v. de politieke geschiedenis, dat zij een technische kennis en zelfs soms ervaring vereischt, die niet steeds het deel is van den deskundigen historicus. Intusschen komt het

ons voor, dat dit bezwaar in geen geval kan worden ondervangen door het historisch onderzoek op te dragen aan den wel in zijn vak, maar niet in de historische navorsching geschoolden handelsman. Wij zijn overtuigd, dat het tekort aan technische kennis van den historicus gemakkelijker is aan te vullen dan de geringe ervaring van den deskundigen handelsman in het historisch onderzoek. De ervaring van sommige gedenkboeken, die niet door historici waren geschreven, heeft dat afdoende uitgewezen. Omgekeerd is dit gedenkboek van de Amsterdamsche stoomvaart een aangeraam bewijs, hoe het wel moet gebeuren.

Daarbij komt nog iets anders. De historicus, wil hij zijn werk naar behooren verrichten, moet geheel vrij zijn bij de bewerking van zijn stof. Er mag nooit van hem worden gevraagd, of liever, hij mag er nimmer in toestemmen, dat hem een andere eisch wordt gesteld dan die van de volkomen eerlijke objectiviteit. Een boek met een bepaalde strekking kan nimmer door hem worden aanvaard; ook zij natuurlijk alles wat naar reclame zweemt, hem vreemd. De eenige beperking, die terecht van hem mag worden gevraagd en ook verwacht, is dat hij bij de geschiedenis van den jongsten tijd, die beperkende gematigdheid van oordeel en mededeeling betracht, die steeds plicht is, waar het geldt de daden van onze tijdgenooten. Maar voor het overige zij de historicus geheel vrij bij zijn onderzoek en zijn uitbeelding van het verleden. Die vrijheid heeft dr. de Boer niet alleen genoten, maar hij is ook steeds deskundig voorgelicht omtrent de techniek van het bedrijf; daartoe heeft hij zelfs eenige reizen kunnen meemaken met bekende Amsterdamsche stoomers.

Zoo heeft dr. de Boer een boek geschreven, dat het resultaat is van een rustig, onpartijdig onderzoek en dat in den eenvoudigen stijl, die bij dit zakelijke onderwerp voegt, de resultaten van dat onderzoek mededeelt. Dat onderzoek was waarlijk niet steeds gemakkelijk; het had het dubbele bezwaar, waarmede de geschiedvorsching der negentiende eeuw altijd heeft te kampen: soms had dr. de Boer een overstelpend overvloed van bronnen tot zijn beschikking, zoodat het moeilijk was een keuze te doen en soms zelfs om de richtlijnen te bepalen; dan weer stond hij voor een groot tekort, zelfs soms voor een absoluut gemis aan bronnen, zoodat hem niets anders overschoot dan dat tekort of dat gemis eerlijk te constateeren; door gissing het tekort aanvullen gaat evenmin in de economische geschiedenis als in het economische leven.

Het thans verschenen eerste deel behandelt de oudere periode der Amsterdamsche stoomvaart. Die periode begint terzelfder tijd, dat het kanon van Waterloo donderde; in den zomer van 1815 werd Amsterdam voor het eerst voor de vraag gesteld, in hoeverre het voor zijn handel gebruik zou maken van den stoom. Er is toen niets van gekomen; men was destijds in Nederland zeer zwaartillend ten opzichte van het nieuwe. Wel kwam reeds het volgende jaar een Engelsche stoomboot in de haven van Amsterdam, maar tot navolging lokte dat voorbeeld niet uit. Niet Amsterdam, maar Rotterdam zou hier het voorbeeld geven: in 1823 kwam daar de Nederlandsche Stoombootmaatschappij tot stand. Intusschen bleek het spoedig, dat Amsterdam niet geneigd was in dezen aan de Maasstad de leiding te laten. Maar men richtte hier zijn aandacht meer op de binnenvaart; men bedenke trouwens, dat het Noord-Hollandsch kanaal nog nauwelijks geopend was en dat het verkeer over de Zuiderzee naar het Marsdiep of het Vlie zeer gevaarlijk was geworden. Daarbij kwam, dat de veerschipperij in het algemeen goed was ingericht, zoodat zelfs voor de binnenvaart er weinig aanleiding bestond van stoomvermogen gebruik te maken. Maar men zette toch door: nog in 1823 werden hier eenige concessies verleend; er werd zelfs geproefstoomd. Maar vaart kwam er eerst achter al die plannen, zoodra de man ten tooneele verscheen, die lange jaren met zijn forsche energie de Amsterdamsche stoomvaart zou beheerschen. Dat was Paul van Vlissingen, een Amsterdam-

mer van ongemeene gaven, wiens portret terecht tegenover den titel staat. Hij was al in Indië geweest en was ook daar van alle markten thuis gebleken. In 1823 was hij weer in Amsterdam, een jonge man van zes-en-twintig jaar, maar met een helder verstand en durf in zijn vuisten. Een knap, kundig man, energiek en doortastend; een man, die blijkbaar ook anderen van zijn beteekenis wist te overtuigen en die bovendien de onschatbare gave blijkt te hebben bezeten de menschen voor zich te kunnen winnen. Van Vlissingen was stellig een man van de praktijk, maar met fantasie genoeg om telkens te kunnen zien wat kans had op verwezenlijking, ten slotte een man van beheerschte geestdrift en daardoor van gezag. Op zijn initiatief werd in 1825 de Amsterdamsche Stoombootmaatschappij opgericht met een kapitaal van een half millioen, voor dien tijd stellig een belangrijke onderneming. De belangstelling van den koning werd bewezen door de inschrijving voor 25 aandeelen.

Wij zullen de geschiedenis der Amsterdamsche Stoombootmaatschappij niet navertellen; zij wordt door dr. De Boer uitvoerig en uitnemend beschreven, voor zoover de gegevens in dezen strekken. Laat het genoeg zijn hier te zeggen, dat de maatschappij in het algemeen niet al te onfortuinlijk is geweest. Zij is het ook geweest, die voor het eerst van Amsterdam uit stoomschepen buitengaats heeft gezonden en daarmede voor het eerst weer aan Amsterdam een beteekenis heeft gegeven, die de stad geruimen tijd niet had gehad. Met groote energie heeft Van Vlissingen zijn maatschappij steeds voorgestaan, ook toen de steun der regering ten slotte een knellende band was geworden. Eerst omstreeks 1860 heeft hij zich uit het rechtstreeksche beheer der zaak teruggetrokken; in 1876 is hij te Heemstede gestorven. Zijn schepping, de Amsterdamsche Stoombootmaatschappij is daarna langzaam uitgeteerd; in 1877 ging haar bedrijf aan anderen over.

Toen waren er al machtige concurrenten opgestaan, waarvan dr. de Boer in afzonderlijke hoofdstukken de geschiedenis vertelt. In 1856 werd voornamelijk door toedoen van den jongen Duitscher Ramann de Koninklijke Nederlandsche Stoombootmaatschappij opgericht; zij wenschte allereerst lijnen te openen op de Oostzee en op Frankrijk. De vaart werd steeds uitgebreid. In 1869 komt dan de vaart op Noord-Amerika ter sprake; men is in Amsterdam den levendigen strijd nog niet vergeten, dien de oudzeeofficier Jansen destijds voerde voor het in het leven roepen van een directe verbinding met de Nieuwe Wereld. De K. N. S. M. ontweek dien strijd niet, maar werkte tevens haar eigen plannen uit, die zij ten slotte in 1870 trachtte uit te voeren. Maar de toen uitgeschreven leening mislukte; eerst in 1873 konden de gelden worden verkregen, noodig voor de uitbreiding der vaart over den Atlantischen Oceaan.

Intusschen bleef een der moeilijkste vraagstukken, waarvoor de Nederlandsche stoomvaart steeds weer werd geplaatst, de vaart naar Indië. Er is heel wat zorg, toewijding, tijd en geld eigenlijk meer gegeven dan verspild aan dat vraagstuk. Eigenlijk was de kwestie eerst beslist met de opening van het Suezkanaal in 1869, ofschoon men toch ook toen de volledige beteekenis daarvan niet onmiddellijk heeft begrepen. Het spreekt vanzelf, dat de oprichting der Stoomvaartmaatschappij „Nederland” in 1870 met de plannen voor de vaart op Indië onmiddellijk in verband stond. De geschiedenis dier Maatschappij wordt door dr. de Boer tot 1879 beschreven, tot den dood van haar eere-voorzitter, Prins Hendrik. Deze vorst schonk niet alleen zijn naam en zijn geld, maar ook zijn grooten invloed en zijn warme belangstelling aan de „Nederland”. Wat hij door zijn zachte overredingskracht, zijn moreel overwicht, zijn kloek voorbeeld heeft tot stand gebracht, kwam niet alleen de „Nederland”, maar ook Nederland ten goede.

De lezer zal wel den indruk hebben gekregen van den belangwekkenden inhoud van het uitnemende boek van dr. de Boer. Waar wij hem ten slotte nogmaals

hulde brengen aan zijn wetenschappelijke arbeid, daar mogen wij de verzorgers van de illustratiën en van het uiterlijk van het boek in het algemeen niet vergeten, den heer G. D. Bom H.Gzn. en de firma Scheltema en Holkema.

H. BRUGMANS.

ONTVANGEN:

De Vleeschexport van Nederland, door Dr. Alex. Reens; 's Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1922.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	Februari 1922	Sedert 1 Januari 1922	Overeenkomstige periode 1921
Directe belastingen.			
Grondbelasting	357.810	1.075.482	688.765
Personeele belasting ..	975.253	2.516.557	2.693.645
Inkomstenbelasting ..	8.623.576	17.321.595	12.621.991
Dividend- en tantième belasting	659.365	1.828.882	3.939.165
Vermogensbelasting ..	875.220	1.626.099	1.325.217
Accijnzen.			
Suiker	2.919.265	7.595.732	6.037.480
Wijn	53.799	138.543	77.630
Gedistilleerd	4.958.724	9.285.247	6.926.962
Zout	96.018	217.348	293.300
Bier	308.011	591.462	401.663
Geelacht	685.001	1.460.244	2.077.032
Belast. op speelkaarten	7.228	15.197	16.963
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.148.501	2.681.484	3.451.650
Registratierechten	2.133.652	3.741.226	6.182.790
Successierechten	2.582.940	5.823.190	5.543.586
Invoerrechten	2.849.543	5.858.711	5.633.259
Gouden en zilveren werken			
Belasting	70.840	149.288	134.043
Essaailoon	81	175	135
Statistiekrecht	269.173	578.558	139.764
Mijnen	72.338	140.859	632.372
Domeinen	111.769	277.346	313.466
Staatsloterij	170.303	187.443	185.807
Jacht en visscherij	329	820	1.023
Loodgeld	209.474	425.182	379.516
Totaal	30.138.215	63.536.668	59.697.223

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Februari 1922	Sedert 1 Januari 1922	Overeenkomstige periode 1921
Directe belastingen.			
Grondbelasting	72.206	216.099	138.625
Personeele belasting ..	221.432	541.983	554.025
Inkomstenbelasting ..	2.352.593	4.783.814	3.592.571
Vermogensbelasting ..	217.869	400.528	328.205
Dividend- en tantième belasting	217.590	603.531	1.299.924
Accijnzen.			
Suiker	583.853	1.519.146	1.207.496
Wijn	10.760	27.709	15.526
Gedist. (binn.- en buitl.)	495.872	928.525	692.696
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	3.874	10.949	19.677
Totaal	4.176.049	9.032.284	7.848.745

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Februari 1922	Sedert 1 Januari 1922
Verdedigingsbelasting Ia	265.468	483.736
Verdedigingsbelasting Ib	1.041.693	1.878.082
Verdedigingsbelasting II	2.336.592	4.612.685
	3.643.753	6.974.503
Oorlogswinstbelasting ⁴⁾	8.420.692	17.716.442

¹⁾ Hieronder begrepen f 138.979 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnaires in effekten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 347.231. ³⁾ Idem f 894.896.

⁴⁾ Over 1921 f 82.413.415.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's Gravenhage, 15 Januari 1922. Prof. Dr. H. Blink, Japan als economisch-geografisch gebied in 't verleden en heden.

Idem. — 's Gravenhage, 15 Februari 1922.

Prof. Dr. H. Blink, 1852. 12 Februari 1922; The permanent committee on Geographical names for British official use; L. van Vuuren, Koloniale landbeschrijving. Openbare les aan de Gemeente-Universiteit te Amsterdam, gehouden op den 18en Januari 1922.

The Geographical Journal. — Londen, Januari 1922.

E. Teichman, Journeys through Kam. (Eastern Tibet); M. W. Hilton—Simpson, The influence of its geography on the people of the Aures Massif, Algeria; H. S. Montgomery, The Nicobar islands; The Mount Everest expedition; F. W. H. Migeod, Notes on the seasons in equatorial Africa.

De Indische Gids. — Amsterdam, Februari 1922.

G. Th. Stibbe, Departementen van Algemeen Bestuur; F. Treffers, Overzicht der voorstellen betreffende de opleiding tot officier bij het N.-I. leger; Uit een brief van een thee- en kina-planter; J. F. C. Nienhuis, Het gevangeniswezen in Britsch-Indië.

De West-Indische Gids. — 's Gravenhage, Februari 1922.

G. J. Staal, Suriname's behoeften. III; Tj. Pyttersen, De toekomst van verschillende cultures in Suriname. VII Mais; B. J. Kluvers, Het Surinamevraagstuk.

Idem. — 's Gravenhage, Maart 1922.

G. J. Staal, De grondwetsherziening en Suriname; Tj. Pyttersen, De toekomst van verschillende cultures in Suriname. VIII Pinda.

Vragen des Tijds. — Haarlem, Januari 1922. bevat o.a.:

H. P. J. Bloemers, Een Nederlandsche Boschwet.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 4 $\frac{1}{2}$ 1 Juli '15 } Zweeds. R.ksbk 5 10 Mrt '22
 { Bel Binn. Eff. 5 $\frac{1}{2}$ 19 Oct. '2 } Bk. v. Noorw. . 6 25 Jan. '22
 Bk. { Vrsch. in R.C 6 $\frac{1}{2}$ 19 Oct. '20 } Zwits. Nat Bk. 3 $\frac{1}{2}$ 2 Mrt. '22
 Bk. van Engeland 4 $\frac{1}{2}$ 16 Feb. '22 Belg. Nat. Bk. 5-5 $\frac{1}{2}$ 19 Mei '21
 Duitse Rijksbk. . 5 23 Dec. '14 Bank v. Spanje 6 4 Nov '20
 Bk. van Frankrijk 5 11 Mrt. '22 Bank v. Italië 6 20 Mei '20
 Oostenr. Hong Bk. 7 30 Nov. '21 F. Res. Bk. N.Y. 4 $\frac{1}{2}$ 2 Nov. '21
 Nat. Bk. v. Denem. 5 $\frac{1}{2}$ 5 Nov. '21 Javasche Bank 3 $\frac{1}{2}$ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
18 Mrt. '22	4 $\frac{3}{8}$	4	3 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{5}{8}$	—	3-3 $\frac{1}{2}$ ¹⁾
13-18 M. '22	4 $\frac{3}{8}$	4 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{3}{8}$ -1 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{5}{8}$	—	3-4
6-11 F. '22	4 $\frac{1}{4}$ - $\frac{3}{8}$	4-4 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{4}$ - $\frac{3}{8}$	4 $\frac{5}{8}$	—	3-5
27 F.-4 M. '22	4 $\frac{1}{8}$ - $\frac{3}{8}$	3 $\frac{3}{4}$ -4 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{8}$ -1 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{5}{8}$	—	3 $\frac{1}{2}$ -5 $\frac{1}{2}$
14-19 M. '21	4 $\frac{3}{8}$ -1 $\frac{1}{2}$	4-5	6 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{5}{8}$	—	6-7
15-20 M. '20	3 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$	3 $\frac{3}{4}$ -4	5 $\frac{3}{4}$ -7 $\frac{1}{8}$	4 $\frac{5}{8}$	—	6-9
20-24 Juli '14	3 $\frac{1}{8}$ - $\frac{3}{16}$	2 $\frac{1}{4}$ - $\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{4}$ - $\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{8}$ -1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{3}{4}$	5 $\frac{1}{2}$ -7 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Noteering van 17 Maart 1922.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De daling van de marken blijft, zooals begrijpelijk is, steeds aanhouden en neemt steeds grooter verhouding aan.

Heden werd voor 0.87½ verhandeld. Daarentegen waren de overige koersen met uitzondering van dollars vaster. Londen steeg van 11.47 tot 11.58½; Parijs liep op van 23.45 tot 23.82½. België was in het begin der week sterk aangeboden, maar kon zich aldaar herstellen en bleef ongeveer evenwijdig aan Parijs. Dollars waren aangeboden uit hoofde van de Indische leening. Skandinavië vast voor Stockholm en vooral voor Kopenhagen, daarentegen flauw voor Christiania. Zwitserland was vrij stationnair, evenals Spanje. Ook Buenos Aires onderging niet veel verandering. Indië iets flauwer, 98¼ aangeboden.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York**)
13 Mrt. 1922	11.52½	23.52½	1.01	0.03½	21.92½	2.65½/8
14 " 1922	11.48	23.42½	0.97½	0.03	21.62½	2.68½/2
15 " 1922	11.52	23.80	0.98½	0.03½	21.97½	2.66½/2
16 " 1922	11.53½	23.75	0.97½	0.03½	21.94	2.65½/2
17 " 1922	11.53	23.77½	0.94½	0.04	22.20	2.65
18 " 1922	11.48½	23.87½	0.94½	0.04	—	—
Laagste d. w. 1)	11.47	23.30	0.92½	0.03	21.60	2.63½/2
Hoogste " " 1)	11.58	23.87½	1.03½	0.04½	22.45	2.68½/4
11 Mrt. 1922	11.53	23.75	1.03½	0.04½	22.16	2.64½/2
4 " 1922	11.55	23.85	1.05	0.05	22.59	2.61½/2
Muntpariteit	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48½/2

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.
 1) Particuliere opgave. 2) Notering van 10 Maart 1922.
 3) Idem van 3 Maart.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiania *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
13 Mrt. 1922	69.25	55.60	46.75	51.45	41.50	98½/4
14 " 1922	68.90	55.75	45.90	51.70	41.10	98½/4
15 " 1922	69.—	56.15	46.80	51.65	41.25	98½/4
16 " 1922	69.—	55.90	46.10	51.65	41.20	98½/4
17 " 1922	69.15	55.65	46.10	51.62½	41.25	98½/4
18 " 1922	69.40	54.85	46.20	51.60	41.20	98½/4
L'ste d. w. 1)	68.70	55.30	45.80	51.30	41.—	98½/4
H'ste " " 1)	69.45	56.35	46.95	51.80	41.70	98½/4
11 Mrt. 1922	69.25	55.60	47.25	51.35	41.55	98-98½/2
4 " 1922	69.10	55.30	46.—	51.20	41.80	98½/4-98½/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnotering en contanten koers (week van 10—17 Maart 1922).

Londen.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio 1¼ ct.	agio 3 ct.	agio 4½ ct.
Laagste B "	" ½ "	" 1¾ "	" 3¾ "
Hoogste L "	" 2 "	" 3¾ "	" 5¼ "
Laagste L "	" 1 "	" 2¼ "	" 4 "

New-York.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio 1/8 ct.	agio 3/8 ct.	agio 5/8 ct.
Laagste B "	Pari	" ¼ "	" ½ "
Hoogste L "	agio 1/4 "	" 1/2 "	" 3/4 "
Laagste L "	Pari	" ¼ "	" ½ "

Parijs.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	Pari	agio 2½ ct.	agio 5 ct.
Laagste B "	Pari	" 2½ "	" 5 "
Hoogste L "	agio 5 ct.	" 7½ "	" 10 "
Laagste L "	Pari	" 2½ "	" 5 "

Brussel	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio 2½ ct.	agio 7½ ct.	agio 12½ ct.
Laagste B "	Pari	" 5 "	" 10 "
Hoogste L "	agio 4 "	" 9 "	" 14 "
Laagste L "	Pari	" 5 "	" 10 "

Berlijn.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	Pari	Pari	Pari
Laagste B "	Pari	Pari	Pari
Hoogste L "	Pari	Pari	agio 1/2 ct.
Laagste L "	Pari	Pari	Pari

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond (in ° per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
18 Maart 1922	4.39.75	9.02	0.35	37.93
Laagste d. week	4.29.25	8.75	0.35	37.48
Hoogste " "	4.39.75	9.02	0.37	37.93
11 Maart 1922	4.35.12	8.91	0.39	37.77
4 " 1922	4.41.37	9.11	0.40	38.21
Muntpariteit	4.86.67	5.18¼	95¼	40½/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	4 Mrt. 1922	11 Mrt. 1922	13-18 Mrt. '22 Laagste	18 Mrt. 1922 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	977/16	977/16	977/16	977/16
*B Aires 1)..	d. p. \$	45½/16	45¾	45	45½/8
Calcutta	Sh. p. rup	1/39 32	1/39 8	1/39 16	1/31 2
Hongkong ...	id. p. \$	2 4¾	2 5½/16	2 5¼	2 59/16
Lissabon	d. per Mil.	47 1/16	45 8	43 1/8	5 1/4
Madrid ...	Peset. p. £	27 62½	27.79	27.75	28.15
*Montevideo 1	d. per \$	44¾	45	43¾	45
*Montreal....	\$ per £	4.51¾	4.51	4.45	4.55
*R.d.Janeiro..	d. per Mil.	711/16	713/16	711 16	713 16
Rome	Lires p. £	83½/16	85¾	84¾	88½
Shanghai....	Sh. p. tael	3 17/8	3 2¾	3 2	3 3½
Singapore ..	id. p. \$	2 3¾	2 3¾	2 3½/32	2 3½
*Valparaiso..	pso p. £	38.60	38.10	38.10	38.60
Yokohama ..	Sh. p. yen	2 1/25 32	2 2¾/32	2 1/8	2 2 1/16

*Koersen der voorgaande dagen.) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER

	Noteering te Londen	te New York
18 Mrt. 1922	39¾	64 7/8
11 " 1922	33¼	64 1/4
4 " 1922	33	63¾
25 Febr. 1922	32¾	63½
19 Mrt. 1921	33¾	57¾
20 Mrt. 1920	72¾	126
20 Juli 1914	24½/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 20 Maart 1922.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 95.937.441.65 B.-bk. " 37.097.427.83 Ag sch. " 57.949.982.63½/2	f 190.984.852,11½/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef	f 42.553.230,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		42.553.230,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 83.970.220.58½/2 B.-bk. " 10.067.584.25 Ag. sch. " 69.027.066.41½/2	f 163.064.871.25
Op Effecten	f 141.851.655.07½/8	
Op Goederen en Spec.	f 21.213.216,17½/2	163.064.871,25
Voorschotten a. h. Rijk		
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.238.205,— Muntmat., Goud " 549.714.842.74	f 605.953.047.74
Munt, Zilver, enz.	f 7.155.524,02½/2	
Muntmat., Zilver		613.108.571,76½/2
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds. f 5.331.447,— id. van 1/3 v. h. kapit. " 3.905.162,62½/2	9.236.609,62½/2
Geb. en Meub. der Bank		3.747.500,—
Diverse rekeningen		27.204.837,43
		f 1.049.900.472,18½/2
Passiva.		
Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		5.386.728,62½/2
Bankbiljetten in omloop		961.769.545,—
Bankaasignatiën in omloop		1.965.005,53½/2
Rek.-Cour. saldo's: } Het Rijk f 9.689.332,66½/2 } Anderen " 27.238.081,33		36.927.413,99½/2
Diverse rekeningen		23.851.779,03
		f 1.049.900.472,18½/2

NED. BANK 20 Maart 1922 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 412.236.666,12
 Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking „ 212.104.273,22
 Minder bedragen bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is... „ 2.061.283.330,—
 Verschillen m. d. vorig. weekst.: Meer Minder
 Disconto's 9.860.834,35
 Buitenlandsche wissels.. 14.594.279,—
 Beleeningen 22.074.678,65
 Goud —
 Zilver 292.382.80 $\frac{1}{2}$
 Bankbiljetten..... 23.419.475,—
 Part. Rek.-Crt. saldo's .. 472.330.66 $\frac{1}{3}$

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschaar schulden
20 Mrt. 1922.....	605.953	7.156	961.770	38.892
13 „ 1922.....	605.953	6.863	985.189	28.474
6 „ 1922.....	605.969	6.800	999.511	29.098
27 Febr. 1922.....	605.969	7.127	987.389	30.812
20 „ 1922.....	605.969	7.058	980.791	28.583
21 Mrt. 1921.....	636.119	17.831	1.025.268	45.475
20 Mrt. 1920.....	633.796	10.174	1.008.662	105.785
25 Juli 1914 .	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist. promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
20 Mrt. 1922	190.985	17.000	163.065	412.237	61
13 „ 1922	200.846	43.000	140.990	409.344	60
6 „ 1922	205.261	47.000	148.352	406.291	60
27 Febr. 1922	192.367	40.000	155.711	408.716	60
20 „ 1922	191.491	40.000	143.289	410.412	60
21 Mrt. 1921	190.858	50.000	207.826	439.009	61
20 Mrt. 1920	205.562	131.000	191.721	420.566	58
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	75

¹⁾ Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	13 Maart 1922	20 Maart 1922
Aan schatkistpromessen..	f 464.350.000,—	f 428.890.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 43.000.000,—	„ 17.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 298.111.000,—	„ 297.498.000,—
Aan zilverbons	„ 31.378.514,—	„ 31.993.327,—

Onder de vlottende schuld is begrepen:
 Voorsch. aan de Koloniën „ 315.389.000,— „ 316.888.000,—
 Voorschot aan Gemeenter. „ 31 Januari 28 Februari
 voor door Rijk voor hen „ 80.707.933,50 „ 84.776.664,48
 te heffen Ink. belasting

Tegoed v. d. Postch. & G. dst | „ 38.571.072,17 | „ 38.577.088,45

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschaar schulden	Beschikbaar metaal-saldo
11 Mrt. 1922	181.000		272.000	72.500	112.100
4 „ 1922	180.250		268.000	67.500	113.150
25 Feb. 1922	179.750		266.500	70.000	112.450
4 Feb. 1922	139.159	33.071	272.652	79.583	102.414
28 Jan. 1922	142.452	32.144	273.039	80.765	104.457
21 „ 1922	143.967	31.418	278.156	75.409	105.242
12 Mrt. 1921	225.310	11.512	338.078	135.917	142.247
13 Mrt. 1920	169.076	4.071	318.519	98.808	89.813
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Voor-schotten aan het Gov.-nem.	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
11 Mrt. 1922		158.890		4.100	***	52
4 „ 1922		153.850		1.600	***	54
25 Feb. 1922		154.350		900	***	53
4 Feb. 1922	37.090	13.946	104.814	—	39.643	50
28 Jan. 1922	37.004	16.103	101.946	—	39.924	50
21 „ 1922	36.274	16.183	112.058	20.666	7.965	50
12 Mrt. 1921	36.763	25.301	111.090	47.297	32.339	50
13 Mrt. 1920	16.569	15.270	153.808	20.263	53.695	41
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschaar schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
4 Febr. 1922 ...	1.474	2.206	612	1.096	1.097
28 Jan. 1922 ...	1.476	2.016	800	1.097	1.043
21 „ 1921 ...	1.476	2.069	848	1.099	1.053
14 „ 1922 ...	1.477	2.169	831	1.171	1.130
7 „ 1922 ...	1.477	2.159	801	1.133	1.201
31 Dec. 1921 ...	1.477	2.193	860	1.146	1.126
5 Febr. 1921 ...	1.232	2.259	915	2.175	74
7 Febr. 1920 ...	1.047	1.597	1.111	1.620	262
25 Juli 1914 ...	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goedd.	Gov. Sec.
15 Mrt. 1922	128.775	121.758	300.339	28.500	260.804
8 „ 1922	128.764	122.234	300.413	28.500	261.579
1 „ 1922	128.762	123.093	298.811	28.500	261.366
22 Febr. 1922	128.762	121.546	298.276	28.500	260.516
15 „ 1922	128.763	121.753	302.403	28.500	264.833
8 „ 1922	128.748	122.667	304.163	28.500	266.733
16 Mrt. 1921	128.325	128.106	338.086	28.500	305.397
17 Mrt. 1920	113.270	101.172	326.259	28.000	307.378
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-perc. ¹⁾
15 Mrt. '22	47.134	80.133	18.936	115.613	25.467	18.98
8 „ '22	50.549	80.919	15.169	123.097	24.980	18.06
1 „ '22	47.086	81.730	17.151	118.492	24.119	17.78
22 Febr. '22	48.546	81.639	27.808	109.947	25.666	18.62
15 „ '22	64.426	80.566	14.913	137.462	25.460	16.71
8 „ '22	82.224	80.425	14.721	154.414	24.532	14.50
16 Mrt. '21	23.524	102.077	18.910	107.259	18.669	14.80
17 Mrt. '20	42.060	91.954	18.419	133.031	35.548	23.50
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ¹⁾
7 Mrt. '22	1.013.508	996.379	5.156.001	121.930.166	5
28 Febr. '22	1.011.978	996.388	4.633.744	120.026.387	5
23 „ '22	1.010.816	995.688	5.618.709	115.797.213	6
15 „ '22	1.008.752	995.689	4.414.948	115.755.536	5
7 „ '22	1.008.112	995.569	5.573.398	116.606.017	6
31 Jan. '22	1.009.183	995.690	5.807.290	115.375.766	6
7 Mrt. '21	1.100.048	1.091.613	22.732.952	67.907.828	35
7 Mrt. '20	1.118.082	1.091.374	13.031.027	41.648.351	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Mrt. 1922	132.883.392	22.333.824	13.227.100	5.039.400
28 Febr. 1922	136.108.744	26.526.072	12.616.600	4.519.200
23 „ 1922	126.295.506	22.637.811	13.448.100	5.505.200
15- „ 1922	133.773.712	29.409.648	12.358.400	4.304.000
7 „ 1922	126.768.936	23.077.949	13.655.500	5.464.600
31 Jan. 1922	127.752.818	23.412.452	13.867.000	5.701.000
7 Mrt. 1921	55.228.423	15.873.047	33.454.300	22.678.600
7 Mrt. 1920	40.254.480	13.352.693	25.866.500	12.994.200
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
16 Mrt. '22	5.525.747	1.948.367	281.592	632.902	21.200.000
10 " '22	5.525.547	1.948.367	281.341	633.105	21.900.000
2 " '22	5.525.251	1.948.367	281.134	633.395	22.400.000
23 Feb. '22	5.525.251	1.948.367	280.980	630.057	22.500.000
17 Mrt. '21	5.503.743	1.948.367	264.930	646.482	25.800.000
18 Mrt. '20	5.583.113	1.978.278	248.763	725.038	26.300.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	2.833.826	48.436	2.402.903	35.660.374	2.124.881	68.550
	2.924.847	48.875	2.376.366	36.225.852	2.276.330	89.028
	3.312.282	50.929	2.253.431	36.258.200	2.620.968	69.677
	2.726.320	51.415	2.247.003	36.150.809	2.371.532	57.494
	2.863.943	300.679	2.209.240	38.245.394	3.087.596	64.268
	1.670.418	579.376	1.584.361	38.160.008	3.384.788	110.412
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitens. saldi	Beleening van buitens. oorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. part.
16 Mrt. '22	326.071	84.653	480.000	668.624	6.272.088	249.547
9 " '22	326.880	84.653	480.000	690.128	6.293.872	191.377
2 " '22	328.118	84.653	480.000	733.430	6.320.242	188.958
23 Feb. '22	327.255	84.653	480.000	646.430	6.259.132	157.516
17 Mrt. '21	328.963	84.653	480.000	857.648	6.033.654	535.788
18 Mrt. '20	356.566	84.955	480.000	618.162	4.900.500	1.567.744

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenland.		
1 Mrt. '22	2.951.434	2.049.755	—	129.359	2.196.983
21 Febr. '22	2.946.835	2.044.449	—	134.006	2.173.514
15 " '22	2.936.054	2.022.440	—	139.866	2.169.953
8 " '22	2.291.352	2.024.824	—	141.277	2.166.179
4 Mrt. '21	2.163.090	1.402.238	—	212.673	3.042.611
5 Mrt. '20	1.937.077	1.254.761	112.822	117.553	3.030.010

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkings-perc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
1 Mrt. '22	803.277	1.818.442	103.736	76,7	111,2
15 " '22	803.847	1.772.181	103.685	78,1	113,2
8 " '22	863.907	1.857.474	103.325	76,4	111,4
1 " '22	917.714	1.858.496	103.233	76,1	111,3
4 Mrt. '21	2.505.509	2.269.918	100.865	50,8	59,3
5 Mrt. '20	2.927.618	2.616.036	90.871	42,6	47,1

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan lime deposits
21 Febr. '22	806	10.850.514	1.268.930	13.637.085	3.091.027
15 " '22	807	10.930.203	1.333.056	13.805.540	3.061.970
8 " '22	807	10.873.154	1.308.450	13.689.775	3.003.848
1 " '22	806	10.878.043	1.285.175	13.627.883	2.979.403
25 Febr. '21	826	16.107.849	1.296.808	13.524.730	2.908.663
27 Febr. '20	805	15.727.448	1.408.357	14.019.430	2.523.754

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 20 Maart 1922.

Er valt meer en meer een scherpe scheiding waar te nemen tusschen de beurzen in de landen met een behoorlijk financie-vezen en in die, waar het geldsysteem de gevolgen van de inflatie heeft ondervonden. Nu langzamerhand de waarde-verschillen van de gedeprecieerde deviezen (tusschen eigen land en over de grenzen) geëlimineerd worden, blijkt, dat eenzijdig de geldmarkt buitengewoon ruim is doordat oude en nieuw-gevormde kapitalen geen voldoende emplooi kunnen vinden in verband met de wereld-crisis (Engeland, Amerika) terwijl anderzijds verschillende faciliteiten moeten worden opgeheven, omdat de door de geld-inflatie overprikkelde industrie steeds nieuwe gelden in het bedrijf moet aanwenden (Duitschland, Oostenrijk, Polen). Vooral in Duitschland komt dit thans zeer sterk naar voren. De maatregelen tot beteugeling van den biljetten-omloop en tot het verkrijgen van grooter inkomsten hebben tot nu toe geen ruim succes gehad en terzelfder tijd is de waarde van de Rijksmark in het binnenland bijna genaderd tot die van het buitenland. Of, beter gezegd, buitenlandse valuta's, die benodigd zijn tot het betalen van allerlei grondstoffen, kunnen slechts tot telkens stijgende prijzen worden verkregen. Het gevolg voor de industrie is, dat de concurrentie-mogelijkheid meer en meer afneemt; voor de beurs wordt deze gang van zaken voelbaar, doordat banken en overige geldgevers niet meer in staat zijn de transactie te financieren, omdat alle beschikbare gelden door de nijverheid worden opgevraagd. Het is een bekend verschijnsel, dat de beurs het eerst onder geld-schaarschte gaat lijden; het overschot, het uiterst liquide gedeelte wordt slechts ter beschikking van de beurs gesteld. Juist omdat dit zoo is, kan de effectenmarkt in de meeste gevallen als een uitmuntende meter voor de algemeene conjunctuur worden beschouwd, hetgeen ook thans weer in Duitschland te constateeren is. Niet zoodra worden de teekenen merkbaar, dat de activiteit aan het verminderen is, dat in de naaste toekomst een periode van moeizaam worstelen en concurreeren voor de industrie kan aanbreken, of de beurs wordt lusteloos en de omzetten nemen zienderoogen af. En dit ondanks de hierboven reeds gereleveerde voortdurende opdrijving van de buitenlandse wisselkoersen. Er was een tijd, niet zoo heel lang geleden, dat iedere hausse op de deviezen-markt onmiddellijk werd beantwoord door eenzelfde beweging op de effectenbeurs. Doch toen had de Mark althans nog eenige waarde en kon een verdere waardevermindering, respectievelijk een prijsverhooging van de buitenlandse betaalmiddelen tegemoet worden gezien. En waar iedere wijziging van de waarde der Mark in het buitenland zich slechts langzaam in het binnenland voltrok, bleef er steeds voldoende marge over, om goedkoop te kunnen exporteeren. Nu de daling echter zulke rapide vormen aanneemt en zij bovendien de Mark op een niveau brengt, waarop slechts een zeer geringe verdere daling kan worden verwacht, ontstaat het gevaar, dat de waarde-verhouding van de Mark in binnen- en buitenland wel eens geheel zou kunnen omslaan en spreekt het vanzelf, dat de beurs de te verwachten zeer moeilijke tijden thans reeds gaat verdisconteeren. Wel is er op sommige dagen nog een levendige handel te constateeren geweest, doch de tendens was toch meerendeels naar omlaag gericht. Bovendien oefenen de tarief-verhoogingen van spoorwegen en postereyen een deprimeerenden invloed uit, evenals het vooruitzicht op een krachtige prijsverhooging van de steenkolen.

Merkwaardig is het, hiertegenover de beurzen in de landen der Entente te beschouwen. Te Parijs is men er toe overgegaan het disconto met een half procent tot 5 pCt. te verminderen en dit is nog het hoogste percentage, dat in de toonaangevende landen gehandhaafd wordt. In Zwitserland bedraagt de disconto-rente zelfs slechts 3½ pCt. Er bestaat dan ook alle reden te verwachten, dat binnen afzienbaren tijd de circulatie-banken in de landen der Entente, benevens die in de neutrale Rijken, tot een verdere verlaging zullen overgaan (althans indien de saldi niet tevooren worden weggetrokken in verband met de geoffeerde beleggingsfondsen), terwijl het te verwachten is, dat Duitschland zijn disconto-percentage, dat thans ook 5 pCt. bedraagt, eerder zal moeten verhoogen. De markt te Parijs heeft van de gestie der Banque de France dan ook de voordelen kunnen plukken; de tendens was doorgaans zeer vast te noemen.

Hetzelfde is te Londen te constateeren geweest. Hier was het ook weder de beleggingsmarkt, die de stimulans leverde tot een geanimeerde stemming op de geheele beurs. Het waren in de eerste plaats echter buitenlandse fond-

sen, die zich in de gunst van het publiek konden verheugen; zelfs verluiddede, dat een syndicaat zeer ernstig streefde naar het overnemen van de derde tranche ad. \$ 20 miljoen der Nederlandsch-Indische leening, waarvan thans \$ 80 miljoen in de Vereenigde Staten met groot succes zijn geplaatst. Vermoedelijk is deze voorkeur voor buitenlandsche fondsen te verklaren uit de omstandigheid, dat van deze laatste geen belasting wordt geheven. Het gevolg is echter, dat de inheemsche industrie geen kapitaal in voldoende hoeveelheid ter beschikking krijgt. De Regeering ziet dit ook heel goed in en tracht op verschillende wijzen den belastingdruk te verminderen.

Te New York is de stemming eveneens opgewekt gebleven, zelfs voor petroleumwaarden, die op de overige centra eenigszins verwaarloosd bleven. Hier is het niet zoozeer de groote geldruimte, dan wel het vooruitzicht op een herstel in de economische verhoudingen, welke als aansporende factor werkt. In hoeverre de Amerikaansche opvattingen ten aanzien van een dergelijk herstel op goeden grond berusten, zal de tijd moeten leeren; voorloopig valt slechts te constateeren, dat de groote opleving, die reeds enkele maanden geleden door de toonaangevende financieele berichtgevers was aangekondigd, ook thans nog op zich laat wachten. Desondanks is Wallstreet door geen enkele omstandigheid uit de opgewekte stemming te brengen. Hier ter plaatse werd reeds gereleveerd, dat de staat van onuitgevoerde orders der Steeltrust opnieuw een gevoelige vermindering heeft aangetoond; daarnaast werken de onafhankelijke staal-maatschappijen met nog geringer capaciteits-percentages en toch is de effectenmarkt zeer geanimeerd. En dit niet alleen voor speculatieve fondsen; het groote succes, waarin de uitgifte der Nederlandsch-Indische obligaties zich heeft mogen verheugen is een bewijs voor de tendens, die ook op andere gebieden van het beurs-terrein heerscht.

Te onzent is de afgelopen week voor staatsfondsen in het bijzonder gunstig geweest. Wel heeft de toewijzing op de nieuwe Nederlandsche Staatsleening heel wat penen in beweging gebracht en groote ontevredenheid naar voren doen treden, doch dit heeft niet kunnen beletten, dat het fonds thans ongeveer 3 pCt.agio doet, hetgeen toch wel als bewijs mag gelden, hoe goed geclasseerd het nu reeds, nog geen volle week na de storting, mag worden genoemd. De loop van zaken voor het nieuwe fonds heeft niet nagelaten ook zijn invloed op de oudere soorten uit te oefenen, die bijna alle een vrij sterke verbetering hebben kunnen aantoonen. Ook buitenlandsche beleggingswaarden bleven gezocht; o.a. kon de 8 pCt. Pauloleening in guldens zich in goede vraag, hoofdzakelijk voor Amerikaansche rekening, verheugen. Het schijnt overigens, alsof onze Nederlandsche staatsleeningen, in het bijzonder de jongste, ook voor het buitenland, met name voor Amerika en voor Engeland, uit de markt worden genomen.

	13 Mrt.	16 Mrt.	20 Mrt.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch. 1918	86 ¹ / ₈	88 ¹ / ₈	87 ⁹ / ₁₆	+ 1 ¹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % " " " 1916	85	87	87	+ 2
4 % " " " 1916	77 ¹¹ / ₁₆	79 ¹ / ₈	79 ¹¹ / ₁₆	+ 2
3 ¹ / ₂ % " " "	68 ¹ / ₂	68 ¹ / ₈	68 ¹ / ₈	
3 % " " "	59	59 ⁷ / ₁₆	60	+ 1
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	50 ⁷ / ₁₆	50 ³ / ₈	51 ¹ / ₄	+ 1 ³ / ₁₆
5 % Oost-Indië 1915	90 ³ / ₄	91	91 ³ / ₄	+ 1
6 % " " 1919	95	95 ³ / ₄	95 ¹⁵ / ₁₆	+ 1 ¹⁵ / ₁₆
4 % Oostenr Kronenrente	3 ¹ / ₈	3 ¹ / ₈	3 ¹ / ₈	
5 % Rusland 1906	9 ⁷ / ₁₆	8 ⁵ / ₁₆	9 ³ / ₁₆	- 1 ⁴ / ₁₆
4 % Rusl. bij Hope & Co.	9 ¹ / ₁₆	8 ¹⁵ / ₁₆	9	- 1 ¹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898 ..	69 ¹ / ₄	69 ¹ / ₄	69 ¹ / ₈	- 1 ¹ / ₈
4 % Japan 1899	64	64	64	
4 % Argentinië Buitenl. .	64 ⁵ / ₁₆	64 ⁵ / ₁₆	64 ⁵ / ₁₆	
5 % Brazilië 1895	62 ¹ / ₄	62 ³ / ₈	62 ⁹ / ₁₆	+ 5 ¹ / ₁₆
7 % Staatsspoor	103 ¹ / ₄	103 ⁷ / ₈	103 ⁷ / ₈	+ 5 ¹ / ₈
7 % Amsterdam	103 ³ / ₈	103	103	- 3 ¹ / ₈

De aandeelenmarkt had een niet zoo onverdeeld gunstig aanzien. De meest opvallende beweging hebben enkele uiterst speculatieve soorten te aanschouwen gegeven, in de eerste plaats wel aandeelen Redjang Lebong, die op berichten van het ontdekken van nieuwe, veelbelovende lagen aanmerkelijk in prijs konden verbeteren. Daarnaast waren het enkele industriële soorten, die een avance konden behalen. In de eerste plaats wel dezulke, die in de jongste weken heftige reacties hebben aangetoond, als Jurgens, van Berkel, Amsterdamsche Superfosfaat, enz. Ook aandeelen Philips Gloeilampenfabrieken monterden eenigszins na de dividend-aankondiging van 11 pCt. op de gewone aandeelen en vooral na het verschijnen van het jaarverslag, dat ter beurze een gunstigen indruk heeft gemaakt.

Daarentegen was de petroleummarkt sterk verdeeld. In

den aanvang der berichtsweek scheen het, alsof vooral aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij een nieuwe fase van hausse-ontwikkeling tegemoet zouden gaan, welke beweging echter plotseling is beëindigd. Zonder twijfel moet de daling van den dollar hier ook als verklarende factor worden opgenomen. De overige petroleum-soorten pasten zich geheel bij het hoofdfonds aan. De omzetten waren overigens zeer beperkt, ook al, omdat een deel der speculatie, die gewoonlijk hier de grootste levendigheid brengt, zich nu had geworpen op transacties in aandeelen Redjang Lebong.

	13 Mrt.	16 Mrt.	20 Mrt.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	150	150 ¹ / ₂	151 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Koloniale Bank	124 ¹ / ₄	124 ¹ / ₂	128	+ 3 ³ / ₄
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	132 ¹ / ₄	132 ¹ / ₂	135 ³ / ₄	+ 3 ¹ / ₂
Rotterd. Bankvereeniging..	102 ¹ / ₂	102	106 ¹ / ₂	+ 4
Amst. Superfosfaatfabriek .	31 ¹ / ₄	36	40 ¹ / ₈	+ 8 ⁷ / ₈
Van Berkel's Patent	43	46 ¹ / ₈	47	+ 4
Insulinde Oliefabriek	5 ¹ / ₂	4 ³ / ₈	4 ³ / ₄	- 3 ¹ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	69	72	75	+ 6
Hollandia Melkproducten ..	137	140	140 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₂
Philips' Gloeilampenfabriek	185 ³ / ₈	190	210	+ 24 ⁵ / ₈
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	
Vereenigde Blikfabrieken ..	62	61 ¹ / ₂	62 ⁷ / ₈	+ 7 ¹ / ₈
Compania Mercantil Argent.	49 ³ / ₄	48	49	- 3 ¹ / ₄
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	150 ⁷ / ₈	151 ¹ / ₂	158 ¹ / ₂	+ 7 ⁵ / ₈
Handelsver. Amsterdam ...	355 ³ / ₄	356 ³ / ₄	369	+ 13 ¹ / ₄
Holl. Transatl. Handelsver.	21	21	21	
Linde Teves & Stokvis	79 ¹ / ₂	77 ⁷ / ₈	77 ³ / ₄	- 1 ³ / ₄
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	1 ⁵ / ₈	1 ⁹ / ₁₆	1 ⁹ / ₁₆	- 1 ¹ / ₁₆
Tels & Co's Handel-Mij.	24 ³ / ₄	23	22 ¹ / ₄	- 2 ¹ / ₂
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	141	143 ¹ / ₄	142 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Kon. Petroleum-Mij.	410 ⁵ / ₈	414	411 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₈
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	31	30	30	- 1
Steaua Romana Petroleum				
Mij. . . Afgest. Aand.	40 ¹ / ₄	40 ¹ / ₄	40 ¹ / ₄	
Amsterdam-Rubber-Mij. . .	86 ¹ / ₂	87 ¹ / ₂	86 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₄
Nederl.-Rubber-Mij.	52	50	51	- 1
Oost-Java-Rubber-Mij.	139 ³ / ₄	142 ¹ / ₄	148 ¹ / ₂	+ 8 ³ / ₄
Deli-Batavia.	284	284	284	
Deli-Maatschappij	236	227 ³ / ₄	232	- 4
Senembah-Maatschappij.	357 ¹ / ₂	351	361 ¹ / ₂	+ 4

Rubbers waren doorgaans met vrij vasten ondertoon in verband met de lichte verbetering van het product op de wereldmarkt. Daarentegen waren tabakken aangeboden; men vreest, dat de daling van de Mark geen gunstigen invloed zal uitoefenen op de aanstaande voorjaars-inschrijvingen.

De suikermarkt bleef zeer vast gestemd; Cuba-suiker zowel als het Indische product kunnen goede prijzen bedingen.

Scheepvaartwaarden loom zonder omzetten.

	13 Mrt.	16 Mrt.	20 Mrt.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	147 ¹ / ₂	148 ¹ / ₂	150 ¹ / ₂	+ 3
" " " gemeig.	134 ¹ / ₂	134 ¹ / ₂	136	+ 1 ¹ / ₂
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. .	65	65	65	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	47	44	44	- 3
Java-China-Japan-Lijn	100 ¹ / ₂	101	102 ³ / ₄	+ 2 ¹ / ₄
Kon. Hollandsche Lloyd	22	20 ⁵ / ₈	21 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	70	67	73	+ 3
Koninkl.-Paketaart Mij.	92 ¹ / ₈	94	94	+ 1 ¹ / ₂
Maatschappij Zeevaart	64	66	69	+ 5
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	102 ¹ / ₄	103 ⁵ / ₈	105 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₄
Nievelt Goudriaan	130	135	136	+ 6
Rotterdamsche Lloyd	136	138 ³ / ₄	138 ¹ / ₂	+ 2 ¹ / ₂
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	68 ³ / ₄	67	67	- 1 ³ / ₄
" " „Nederland“ ..	159	159 ³ / ₄	160	+ 1
" " „Noordzee“ ..	31	29	30 ³ / ₄	- 1 ¹ / ₄
" " „Oostzee“	68 ¹ / ₂	64	64	- 4 ¹ / ₂

De Amerikaansche markt was levendig gestemd, vooral met betrekking tot de lichtere soorten als Wabash, 2de pref. Mexican National, American Waterworks, enz. Het slot kwam hier op vrijwel de hoogste prijzen.

	13 Mrt.	16 Mrt.	20 Mrt.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	161	161	161	
Anaconda Copper	104	105 ³ / ₄	110	+ 6
Un. States Steel Corp.	100 ¹ / ₂	101 ¹ / ₈	101 ¹ / ₂	+ 1
Atchison Topeka	101 ³ / ₈	104 ¹ / ₂	104 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₈
Southern Pacific	92 ³ / ₄	95	93 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₂
Union Pacific	143 ¹ / ₂	145 ¹ / ₂	147	+ 3 ¹ / ₂
Int. Merc. Marine orig. Com.	16 ¹ / ₂	17 ³ / ₁₆	17 ¹ / ₂	+ 1
" " " " prefs.	75 ⁵ / ₈	76 ³ / ₈	75 ¹ / ₈	- 1 ¹ / ₂

De geldmarkt bleef vast; prolongatie 4% à 4¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

14 Maart 1922.

Voor al in den aanvang der week heeft de flauwere stemming voor de verschillende graansorten, waarvan in ons laatste bericht reeds sprake was, zoowel in Noord-Amerika als Europa, verderen voortgang gemaakt. Op 15 Maart stond tarwe in de termijnmarkt te Chicago voor den Meitermijn circa 15 en voor den Juli-termijn circa 10 dollarcent per 60 lbs. lager dan op den laatsten dag van Februari. Maïs had de beweging van tarwe gevolgd, zoodat voor dit artikel de verlaging circa 8½ dollarcent per 56 lbs. bedroeg. Onder de oorzaken van deze flauwe stemming staat de verbetering van den stand der wintertarwe in de Zuid-Westelijke Staten voraan. Deze heeft namelijk zeer geprofiteerd van ruimen regen- en sneeuwval en na de buitengewoon ernstige klachten van de laatste maanden vernemen wij nu, dat de oogst er vrij bevredigend begint voor te staan en de opbrengst misschien niet veel minder zal zijn dan normaal. Eene aanwijzing van de verbetering van den stand van den nieuwen tarweoogst is ook te vinden in de vermeerdering van de tarwe-aanvoeren aan de Amerikaanse markten. Wat maïs betreft, werkten vermindering der vraag in Amerika en de nog steeds voortgaande uitbreiding van den zichtbaren voorraad mede tot de prijsverlaging. De verschepingen van Noord-Amerika, zoowel van tarwe als maïs, blijven nog steeds zeer groot, welke omstandigheid prijsdaling in de uitvoerlanden tegenwerkt, doch in Europa reeds meer en meer leidt tot een gebrek aan ondernemingszin bij den handel, vooral nu de verbruiksvraag teleurstellend is. Nu en dan ontstond hierin enige verbetering, vooral in de tweede helft der week, toen Duitschland weder vrij geregeld als koper begon op te treden, zoowel van stoomende ladingen La Platatarwe als van parcels van verschillende herkomst, Zuid-Frankrijk eene lading La Platatarwe opnam, ook Oostenrijk en Rusland inkoopden deden en Italië nu en dan kooplust toonde. Onder de Europeesche graanmarkten was het vooral Londen, waar de prijs voor tarwe eene zeer sterke daling had ondergaan en de zoeven genoemde vastelandsche inkoopden hebben daar een vrij belangrijk herstel teveeg gebracht. Lovendig is de markt daardoor echter allerminst geworden en houders zijn nog dringend aan de markt. Ook Noord-Amerika heeft in de tweede helft der week, na de sterke prijsverlaging, eene belangrijke reactie getoond en Zaterdag was de prijs weder zoozeer gestegen, dat de tarweteering te Chicago 2 à 3½ cent hooger sloot dan eene week tevoren. Behalve de vermeerderde Europeesche vraag hadden daartoe de zeer groote verschepingen in Argentinië meegewerkt, doch in Europa vindt de verhooging tot nog toe weinig weerklank. Zaken in tarwe waren op 20 Maart in Engeland van geringen omvang en de termijnmarkt te Liverpool was flauw. Eene lading Australische tarwe werd naar Zuid-Rusland verkocht, doch van eene hervatting van

de Europeesche vraag is overigens weinig gebleken. Wel blijkt daarentegen meer en meer, dat het zeer moeilijk zal zijn, de groote stoomende hoeveelheden tarwe onder te brengen. De verbetering van den stand der Noord-Amerikaansche wintertarwe en de algemeen goede oogstvooruitzichten in Europa werken eene minder vaste stemming in de invoerlanden in de hand, terwijl tevens de omstandigheid, dat Argentinië de laatste dagen de verhooging van Noord-Amerika niet heeft gevolgd en zelfs belangrijke prijsdaling meldt, eerder op prijsverlaging in de naaste toekomst wijst. De zeer groote tarweverschepingen van Argentinië in de laatste weken zouden daar eerder eene vaste stemming hebben doen verwachten, doch de zeer waarschijnlijk vermindering van die verschepingen en de weinige kooplust van de exportlanden hebben tot eene tegenovergestelde beweging geleid. In den aanvang der week waren de Argentijnsche markten nog vast, ondanks de flauwe stemming in Noord-Amerika, doch toen deze laatste zich begon te verbeteren, werden de prijzen te Buenos Aires en Rosario minder stabiel, zoodat ten slotte op 20 Maart die markten 40 tot 65 cent per 100 Kgr. lager sloten dan eene week tevoren. Nog steeds is men in vakkringen algemeen van gevoelen, dat de officiële schatting van den tarwe-oogst in Argentinië veel te laag is geweest. Vermeld dient nog te worden, dat de Duitsche regeering den laatsten tijd een aanvang gemaakt heeft met inkoopden van tarwe en rogge van den nieuwen Noord-Amerikaanschen oogst per Juli/Augustus-aflading. Zij doet dit weder op dezelfde wijze als het vorige jaar, door tusschenkomst van den handel, vooral in Engeland, doch gedeeltelijk ook in Nederland.

Ook maïs wekte deze geheele week in Europa slechts weinig belangstelling en de kooplust in de meeste landen is teleurstellend. Wel trad in Noord-Amerika ongeveer in het midden der week ook voor maïs eene verbetering in, zoodat de markt te Chicago op 18 Maart zich sedert het laagste punt der week weder omstreeks 2½ dollarcent per 56 lbs. had hersteld, doch op de belangstelling in Europa heeft deze verbetering nauwelijks eenigen invloed uitgeoefend. In Engeland was de consumptievraag teleurstellend, evenals op het platteland. Slechts in Duitschland is de vraag goed, doch de omvang der zaken wordt ten zeerste belemmerd door den steeds dalenden koers der markt. Toch komen nog dagelijks zaken tot stand, hetgeen van sommige andere Europeesche landen niet kan worden gezegd. Een vrij groot gedeelte der Duitsche transacties betreft aflading in de zomermaanden, waarvoor belangrijke premies worden betaald. Het ontbreken van voldoende vraag in andere landen hangt samen met de zeer groote verschepingen der afgeloopen weken. In Argentinië gaf maïs, ook in hot laatste gedeelte der week, toen Noord-Amerika vast was, van eene flauwe stemming blijk, veroorzaakt door verbeterde vooruitzichten van den te velde staanden oogst. Op 20 Maart sloten de markten te Buenos en Rosario 20 à 30 centavos per 100 Kgr. lager dan eene week tevoren. De

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mel.	Maïs Mel	Haver Mel	Tarwe April	Maïs April	Lijnzaad April
18 Mrt. '22	138 ³ / ₈	62	38 ¹ / ₈	13,60	8,15 ¹ / ₂	20,80
11 " '22	137 ¹ / ₈	63 ¹ / ₈	39 ¹ / ₂	13,75	8,20 ¹ / ₂	21,—
18 Mrt. 21	158	67 ¹ / ₂	43	17,30 ¹ / ₂	8,60 ¹ / ₂	15,30 ¹ / ₂
18 Mrt. 20	275	156 ³ / ₈	87 ¹ / ₈	17,80	8,35	29,80
18 Mrt 19	230	142 ³ / ₈	64 ³ / ₈	10,85	4,90	19,70
20 Juli 14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70

1) Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	20 Maart 1922	13 Maart 1922	21 Maart 1921
Tarwe*	15,75	16,—	20,50
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	13,50	13,50	20,50
Maïs (La Plata)	242,—	238,—	280,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	221,—	230,—	268,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ³⁾	11,—	11,65	13,50
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ¹⁾	18,10	18,60	19,25
Lijnzaad (La Plata) ... ²⁾	460,—	460,—	395,—

1) p. 100 K.G. 2) p. 2000 K.G. 3) per 1960 K.G. *) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13 18 Maart 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tjdwak 1921	13/18 Maart 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tjdwak 1921	1922	1921
Tarwe	12.414	106.420	169.376	40	1.215	7.111	107.635	176.487
Rogge	468	5.471	28.422	—	—	—	5.471	28.422
Boekweit	107	5.756	1.090	—	—	500	5.756	1.590
Maïs	11.346	215.974	186.717	6.194	35.524	19.242	251.498	205.959
Gerst	1.040	21.030	63.699	304	1.959	1.737	22.989	65.436
Haver	385	10.159	1.318	—	—	430	10.159	1.748
Lijnzaad	5.337	36.499	26.460	250	24.156	37.374	60.655	63.834
Lijnkoek	2.097	37.943	30.836	—	470	8.875	38.413	39.711
Tarwemeel	1.878	8.929	3.938	995	2.822	1.070	11.751	5.008
Andere meelsoorten	283	2.455	8.929	175	1.045	649	3.500	9.578

verscheppingen van oude maïs blijven ongeveer onveranderd, doch zaken in dit artikel zijn in de meeste Europeesche landen van geringen omvang. Stoomende en spoedig te verladen ladingen zijn zelfs zeer moeilijk te plaatsen en behalve vrij geregelde zaken in parcels naar Engeland, is eigenlijk de handel in La Platamaïs slechts levendig naar België, waar Noord-Amerikaansche maïs nog steeds zeer weinig wordt gekocht en men voor eigen gebruik, alsmede voor verkoop naar Zwitserland alle Argentijnsch aanbod zonder moeite opneemt, ondanks de tegenover Noord-Amerikaansche maïs zoo hooge prijzen.

Met de heropening der scheepvaart op den Donau na de langdurige ijsperioode, is de laatste dagen weder eenig aanbod van maïs van Roemenië los gekomen en eene stoomende lading, half maïs, half gerst, werd van den Donau naar Rotterdam verkocht. Ook Antwerpen kocht eene ladende lading Donau-gerst, doch overigens zijn de zaken in gerst van geringen omvang. Ook haver is minder levendig dan eenigen tijd geleden het geval was. De omzet in lijnzaad is eveneens teleurstellend. Argentinië was in den aanvang der week flauw, om daarna vaster te sluiten, doch in Europa heeft deze beweging weinig weerklank gevonden, omdat de stoomende voorraden ruim voldoende zijn voor de vraag van olieslaggers en de meer speculatieve handel weinig ondernemingsgeest toont.

Nederland. In het begin der week kocht Nederland eenige partijen La Platatarwe, doch daarna is de belangstelling zeer verflauwd. Eenige zaken naar Duitschland in stoomende en spoedig af te laden La Platatarwe alsmede in Noord-Amerikaansche soorten van den nieuwen oogst ter aflading in Juli/Augustus, kwamen over onze markt tot stand. Ook Noord-Amerikaansche rogge ter zomerverschepping werd hier door de Deutsche regeering gekocht. Voor voedergranen was de afzet in de afgelopen week slecht, vooral wat de tweede helft dier week aangaat. De omzet in maïs was zeer teleurstellend. Ofschoon op het oogenblik de voorraden niet groot zijn, is veel Noord-Amerikaansche maïs naar Nederland onderweg. Ook gerst en haver vonden moeilijk koopers.

Zaken in lijnzaad zijn eveneens van geringen omvang wegens gebrek aan belangstelling van olieslaggers en teleurstellende vraag voor koecken.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 15 Maart 1922.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn vrij vast en ten slotte nog iets hooger dan een week geleden. Men verwacht voorloopig ook geen daling voordat er iets meer over den oogst bekend wordt, tenzij natuurlijk politieke invloeden een ongunstige stemming op de markt teweegbrengen. De berichten uit Alexandrië over den nieuwen oogst zijn tot nu toe gunstig, hoewel men gebrek aan water bericht en prijzen dan ook wat vaster zijn.

De verbetering in de vraag naar Amerikaansche garens is vrijwel van geen beteekenis. De binnenlandsche weverijen koopen wel wat meer boomen en coptwist en spinners trachten elk oogenblik hun marges te verbeteren, doch het aanbod blijft nog steeds grooter dan de vraag en hierdoor wordt de markt eenigszins gedrukt. De vooruitzichten zijn echter gunstiger, daar ook de exportvraag zich verbetert en speciaal voor Indië en China weer orders aan de markt zijn. Ook de vraag van het vaste land is verbeterd, terwijl voor Egyptische garens wat meer belangstelling bestaat en daarin weer verschillende zaken tot stand zijn gekomen.

De handel in manufacturen blijft zich gunstig ontwikkelen, daar de vraag verbeterd is en prijzen vaster zijn. Indië en speciaal Calcutta zendt veel aanvragen, waarvan een behoorlijk gedeelte geplaatst wordt, terwijl fabrikanten thans ook beter bezet zijn dan eenigen tijd geleden, hoewel zulks nog niet van invloed op de markt is geweest. De beste vraag bestaat nog naar dhooties en lichte goederen, doch de stemming is over het algemeen beter en indien de betere vraag blijft aanhouden zal de toestand spoedig heel anders worden dan wij sedert maanden gowend waren. Over het algemeen schijnt het wel, alsof het vertrouwen op de overzeesche markten zich langzamerhand weer begint te herstellen en hoewel men behalve Indië geen markt kan aanwijzen die bepaald veel koopt, is de algemeene toestand toch gunstiger.

8 Mrt. 15 Mrt.	Oost. koersen.	7 Mrt. 14 Mrt.
Liverpoolnoteeringen.	T.T. op Indië . . .	1/3 1/4 1/3 3/8
F.G.F. Sakellaridis 17,75 18,25	T.T. op Hongkong 2 1/4 1/8	2 5/8 1/4
G.F. No. 1 Oomra 6,90 6,90	T.T. op Shanghai 3 1/2 3/4	3 1/2

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands).

	18 Mrt. '22	11 Mrt. '22	4 Mrt. '22	18 Mrt. '21	19 Mrt. '20
New York voor Middling ..	18,50 c	18,65 c	18,30 c	11,45 c	41,— c
New Orleans voor Middling	16,75 c	16,75 c	17,65 c	11,— c	41,— c
Liverpool voor Fy Middling	11,— d	10,82 d	10,28 d	8,06 d	29,80 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen)

	1 Aug. '21	Ooreenkomstige perioden	
	18 Mrt. '22	1920—21	1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens..	1246	1074	2453
" Atlant. Havens	3288	3691	3518
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1058	1213	2460
" " 't Vasteland	2943	2370	2361
" " Japan etc..			

Voorraden in duizendtallen	18 Mrt. '22	18 Mrt. '21	19 Mrt. '20
Amerik. havens.....	1039	1390	1325
Binnenland.....	1242	1604	1166
New York	86	128	50
New Orleans	243	411	377
Liverpool	960	1020	1038

SUIKER.

De afgelopen week kenmerkte zich door eene zeer vaste stemming op alle suikermarkten.

In Amerika waar nog steeds het zwaartepunt der wereldmarkten ligt, kwamen weder flinke zaken tot stand en liepen prijzen voor Spot Centrifugals geleidelijk op tot 4,11 ct. en de termijnnoteringen tot 2,08 ct. voor Mei, 2,86 ct. voor Juli, 3,01 ct. voor September en 3,05 voor December. Ook Engeland had een belangrijk aandeel in de aankopen van Cuba te New York.

Voor Java suiker uit den nieuwen oogst wordt in de consumptielanden meer belangstelling getoond. In verband met de verhoogde noteering van Amerikaansche Granulated kunnen vroege afscheppingen van Java thans op de Europeesche markten concurreren en werd het een en ander naar de Middellandsche Zeehavens afgesloten. Ook Britsch-Indië is thans aan de markt voor Javasuiker uit den nieuwen oogst, hetgeen op Java eene vaste stemming veroorzaakt.

De laatste Cuba statistiek luidt:

	1922	1921	1920
Weekontvangst t. 11 Mrt.	187.401	147.364	156.953 tons
Tot. ontv. 1 Dec.—11 Mrt.	1.025.866	1.129.554	1.538.355 "
Werkende fabrieken . . .	177	189	188 "
Weekexport tot 11 Mrt. . .	83.269	97.927	115.778 "
Tot. exp. 1 Jan.—11 Mrt.	429.454	516.383	1.079.522 "
Totale voorraad 11 Mrt.	876.948	688.371	461.999 "
Weekexport Oude oogst	89.747		
Tot. voorraad " " "	280.982		

In Duitschland geeft de Regeering slechts vergunning voor uitvoer van suikerhoudende producten, indien de exporteurs tegelijkertijd aantoonen eenzelfde hoeveelheid suiker te importeren.

F. O. Licht bevestigt in zijn laatste bericht, dat de uitzaai van bieten in Duitschland waarschijnlijk niet veel zal verschillen met verleden jaar en dat onder deze omstandigheden dit land ook uit den oogst 1922/23 vermoedelijk geen surplus voor export disponibel zal hebben.

In Frankrijk daarentegen wordt in de door den oorlog geteisterde gebieden eene niet onbelangrijke uitbreiding van den aanplant verwacht.

De zichtbare voorraden bedragen volgens F. O. Licht:

	1922	1921	1920
Duitschland 1 Febr. . . .	693.422	760.497	547.561 tons
Tsjecho Slowakye 1 Febr.	379.898	553.687	428.705 "
Frankrijk 1 Jan.	176.815	261.727	142.593 "
Nederland 1 Febr.	160.446	171.044	82.815 "
België 1 Febr.	108.659	170.160	84.067 "
Engeland 1 Febr.	117.163	395.412	302.664 "
Totaal in Europa	1.636.403	2.312.527	1.588.405 tons
V. S. v. N. A. 23 Febr. . .	127.709	76.927	69.427 "
Cuba, alle hav. 11 Mrt.	876.948	688.381	461.999 "
Totaal	2.641.060	3.077.825	2.119.831 tons

Ook hier te lande bleef de markt in de afgelopen week vast gestemd met geleidelijk oplopende prijzen. Voor Augustus-levering werden niet onbelangrijke posten, het laatst tot f 23¼ afgedaan.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Granulated c.f.	
			Maart/April	Maart/April	
15 Mrt. '22	f 22¼	Sh. 52/-	Sh. 23/-	Sh. 199	\$ cfa. 3.92
8 " '22	" 21½/10	51/3	25/3	19/-	3.86
15 Mrt. '21	" —	72,6	34,6	39,6	5,99
15 Mrt. '20	" —	72/-	66/-	90/-	11,54
4 Juli '14	" 11½/32	18/-	—	—	3,26

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).
Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
18 Mrt. 1922	1.865.000	14.025	2.732.000	17.400	72½/32
11 " 1922	1.909.000	13.625	2.695.000	17.400	71½/16
4 " 1922	1.923.000	13.275	2.858.000	17.000	71½/16
18 Mrt. 1921	471.000	6.395	3.072.000	8.300	9½/8

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
18 Mrt. 1922....	66.000	3.156.000	164.000	6.278.000
18 Mrt. 1921....	61.000	2.171.000	136.000	8.266.000

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Maart 1922, in duizenden balen.

	1922	1921	1920	1919	1918
Voorraad in Europa ..	1.835	2.025	2.078	558	2.634
Stoomend n. Europa	{ Brazilië .. 914	{ 528	{ 301	{ 1.141	{ 151
	{ Oost-Indië. 11	{ —	{ ?	{ ?	{ ?
	{ Ver. Staten —	{ —	{ —	{ —	{ —
	2.760	2.553	2.379	1.699	2.785
Voorraad Ver. Staten	1.453	1.901	1.410	922	2.512
Stoomend naar Ver. Staten	{ Brazilië .. 321	{ 697	{ 654	{ 1.072	{ 523
	{ Oost-Indië. ?	{ ?	{ ?	{ ?	{ ?
	4.534	5.151	4.443	3.693	5.820
Voorraad in Rio	1.982	452	445	814	746
" " Santos ..	2.767	3.164	3.826	7.073	5.918
" " Bahia ..	45	40	23	61	73
Totaal.....	9.328	8.807	8.737	11.641	12.557
Op 1 Februari	9.289	8.777	9.309	11.655	12.002
	1921	1920	1919	1918	1917
Op 1 Juli	8.700	6.750	10.336	11.702	7.778

RUBBER.

De algemeene positie is deze week onveranderd gebleven. De prijzen zijn, na eenige onbeduidende schommelingen te hebben doorgemaakt, vrijwel ongewijzigd. De omzet blijft grootendeels beperkt tot den termijn handel.

De slotnoteeringen op de termijnmarkt luiden:

einde voorafgaande week:

Prima Crêpe Maart	45½ c.	45½ c.
" " April/Juni	46½ "	46½ "
" " Juli/Sept.	48 "	48 "
Smoked Sheets Maart	45½ "	45½ "
" " April/Juni	46½ "	46½ "
" " Juli/Sept.	48 "	48 "
20 Maart 1922.		

COPRA.

De markt bleef deze week onveranderd kalm gestemd. Consumenten blijven geregeld koopen. Het aanbod blijft betrekkelijk gering.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s. stoomend	f 30
" " Februari/April aflading.....	" 29¾
" " Maart/Mei aflading.....	" 29¾

20 Maart 1922.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

Exotische huiden. De La Plata-markt stil; sinds onze vorige opgave meldt men den verkoop van circa 25.000 Frigorifico en 12.500 Saladeros, tegen ongeveer 1 dollar beneden de laatste noteeringen. Op de Europeesche markten wordt slechts voor directe behoefte gekocht; de steeds afbrokkelende markenkoers bemoeilijkt ten zeerste zaken met Duitschland.

Inlandsche huiden. De Amsterdamsche veiling bracht circa 10 pCt. daling, daarentegen waren de veilingen in Berlijn en Frankfort 10 à 15 pCt. hooger. De Deutsche looierij is niet ruim voorzien van huiden en koopt voornamelijk inlandsche.

Kalfsvellen. Vette blijven flauw; nuchtere worden nog steeds te hoog gehouden voor export. Chicago vellen noteeren 16 dl.cent.

Looistoffen. Quebracho met verkoopen tot hoogere prijzen; op levering wordt voor 29/30 gulden per 100 K.G. aangeboden; vraagprijs Crown \$ 30.... Laatste offerten Mimosa \$ 10.7.6 tot \$ 10.10..

Rotterdam, 18 Maart 1922.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
20 Mrt. 1922	nom.	59.7/6	143.12/6	21.12/6	25.15/-
13 " 1922..	nom.	60.10/-	143.-/-	20.17/6	25.12/6
6 " 1922	nom.	60.-/-	144.17/6	20.15/-	25.2/6
27 Febr. 1922..	nom.	59.15/-	147.15/-	20.12/6	24.10/-
21 Mrt. 1921..	nom.	67.17/6	156.5/-	19.-/-	25.-/-
20 Juli 1914..	51,4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
13-18 Maart 1922	—	—	17 c. ^a	4/3	25/-	25/-
6-11 " 1922	—	—	18 c. ^a	4/9	31/-	31/-
14-19 Maart 1921	—	—	—	6/-	35/-	35/-
15-20 Maart 1920	—	—	—	8,6 ¹	185/-	112 6 ³
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oost. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
13 18 Mrt. 1922	6/9	14/3	15/6	15/6	5/6	9/-
6-11 " 1922	6/9	14/6	15/9	14/6	6/-	9/-
14-19 Mrt. 1921	8/-	18/-	17/-	22/-	7/-	—
15-20 Mrt. 1920	45/-	62,6	—	38,9	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
13-18 Maart 1922 ...	25/6	28/6	35/-	25/-
6-11 " 1922....	25/-	27/-	35/-	30/-
14-19 Maart 1921....	22/6	45/-	—	40/-
15-20 Maart 1920....	115/-	—	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹) Per ton stukgoed. ²) Voor Britsche schepen ³) Per 100 lbs.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.